

ARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

57

117 986 1987

30055,1

COBISS

Radika 1

1987

Poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - februar 1987
Sped. in abb. post. - Gr. III/70 - Periodico mensile - febbraio 1987

L. 2500

edinost, sreča, sprava

mladika 1

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXI.

KAZALO

Saša Martelanc: Ob 50-letnici smrti Lojzeta Bratuža	1
Zora Tavčar: Nočna vožnja	2
Pod črto: Koraki nazaj	3
Lojze Breznik: Dnevnik 1941-1943 (9)	5
Jelka Cvelbar: Brezplodno početje	6
Marija Rus: Približevanji	6
Pavle Merku: Odrpito pismo Janezu Svolfjšaku	7
Mogoče ne veste, da...	8
Milan Rakić: V dancingu	8
Antena	9
Minister in pokoli	16
Iz slovenske publicistike	17
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (A. Pregarc in T. Curk)	18
Ocene: Vilinčkov skok na zemljo (mak); Pietro Zovatto: Trieste tra umanesimo e religiosità (M. Jevnikar)	19
Novice knjižnice D. Černetar (8)	20
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Listnica uprave	
Priloga: RAST 34-87, pripravljata uredniški odbor mladih (str. 133 - 136)	

Zunanja oprema:
Edvard ŽerjalUredništvo in uprava: 34133 Trst,
ulica Donizetti 3, telefon 768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 2.500 lir. Celoletna naročnina za Italijo 18.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 14470348 — Mladika - Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 4.000 Din. Druge države 15 US dolarjev (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 20 US dolarjev.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

KAJENJE V RAZREDU

O razvadah, ki nenehno prežijo na našo negotovost, danes slišimo na vsakem koraku. Zato ne maram ponovno razpravljati o škodljivosti kajenja na primer, saj zato v polni meri baje skrbijo drugi z umestnimi prepovedmi.

Ena izmed teh varuje tudi našo mladino, ki ji je napredek omogočil polnoštevilen obisk šolskih klopi. Pravzaprav je prepoved kajenja v javnih prostorih, kot so razredi med poukom, celo protislovje, saj je bila doslej med učno uro prižgana cigareta sploh nepojmljiva.

No, pa smo ugotovili, da ne bo držalo. Mladini smo sicer že pristrigili perutničke, zato pa so močno pognale profesorjem, ki puhajo smrtonosni dim prav med svojim vzornim delom.

To smo namreč ugotovili na neki seji profesorskega zbora, predstavnikov staršev in dijakov. Predstavniki dijakov so se pritožili, ker kljub omenjeni prepovedi nekateri profesorji kadijo v razredu med poukom, medtem ko se ostalo osebje razburja celo takrat, ko si oni, dijaki, prižigajo cigarete na hodniku, da bi se nato strupili z dimom pred vrati šolske stavbe ali pa v stranišču, kjer je seveda dovoljeno kaditi.

Po profesorju naj bi se zgledovali in prav bi bilo, da bi ne kadili v razredu, saj je dijakom po vsakoletnih predavanjih o škodljivostih kajenja dobro znano, kaj povzroča dim...

(Podpis)

BOHANEC

Francšek Bohanec piše v ljubljanskem Delu (22. januarja) o Jezovi knjigi spominov iz taborišča, ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Gorici. Kar me v tem članku preseneča, je to, da Bohanec piše o knjigi, ko da bi jo v Sloveniji vsi brali. Kolikor vem, pa ta knjiga v Slovenijo sploh nima vstopa. Zdi se, da ima Bohanec posebno posvečenje, da lahko piše v Delo o tem, kar Slovenci v domovini sploh ne slutijo, da obstaja. Vsekakor gre Bohancu zahvala za reklamo omenjeni knjigi, saj me je

po njegovem pisanju že marsikdo vprašal, kje bi Jezovo knjigo lahko dobil.

M. P.

GLEDALIŠČE

Slovensko stalno gledališče ni imelo srečne roke niti pri izbiranju letošnjih gostovanj. To ugotovitev je bilo čutiti med razhajajočim se občinstvom po uprizoritvi Grumove drame DOGODEK V MESTU GOGI v izvedbi ljubljanske drame. Spreminjanje izvirnega besedila se je namreč tako razpaslo v slovenski dramaturgiji, da se mnogi, tudi poznavalci slovenske drame, sprašujejo, kam s temi novimi interpretacijami, ki ne povedo nič novega ne o avtorju, ne o dobi, v kateri je delo nastalo in še najmanj o drami sami.

Grum je GOGO postavil že sam v čisto posebne okoliščine, jo posejal s posebnosti vseh vrst ter dal delu čisto jasno sporočilo. To sporočilo je ljubljanska postavitve zabrisala, ni pa drami prispevala nič novega ne na literarni ne na dramaturški ravni.

R. L.

NI BIL M. M.

Čeprav je Mladika danes edina revija v našem zamejstvu, ki dovolj redno izhaja, za Primorski dnevnik in ves matični tisk takorekoč ne obstaja. Zato sem se nemalo začudil, ko sem 24. decembra lani bral v rubriki Primorskega dnevnika »Namesto v četrtek« zapis, ki me je poleg Mladike tudi osebno omenjal. Avtor zapisa, bivši glavni urednik Stanislav Renko, si je kratkomalo izmislil začetnice M. M. in mi pripisal uvodnik, ki ga nisem napisal. Stvar bi ne bila vredna omembe, če bi starosta novinarjev P.d. zapisa ne zabelil še s svojimi komentarji, netočnostmi in podtikanjji, ki bivšemu glavnemu uredniku ne delajo časti.

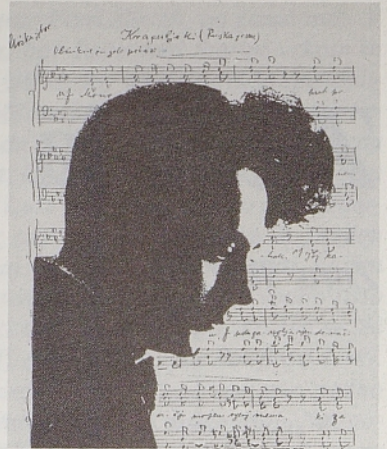
Marij Maver

SLIKA NA PLATNICI: Mladi pevci Zveze cerkvenih pevskih zborov med letošnjim božičnim koncertom v stolnici sv. Justa v Trstu.

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Ob 50-letnici smrti Lojzeta Bratuža

Saša Martelanc

Lojze Bratuž spada med tiste izbrance, ki jih svet ne pozabi. Med njim in med njegovimi rojaki, vse do današnjega mladega rodu, je neka čudežna vez, ki je več kot hvaležen in spoštljiv spomin. Saj spomin je enosmeren in polagoma blede, pa če je še tako globok in občuten. Tisto čudežno vez si ne znam razlagati drugače kot s skrivnostno domnevo, da se nam njegov duh v blagi prisotnosti na neznan način odzivilje. Mogoče je to kot pri tisti znani igri z dvema zrcaloma, obrnjenima drugo proti drugemu: podoba enega se odbija v drugem, vedno več jih je, neskončna je vrsta odbojev sem in tja, brez konca je ta kristalni pogovor JAZ-TI. Podoba zrcal v zrcalih se zdi negibna, v resnici pa je to eno samo živo šviganje sem in tja, jaz k tebi in ti k meni nazaj, zunaj dimenzije časa, mimo vseh zakonitosti nam dojemljivega prostora.

Če je ta prispodoba točna, potem se sprašujemo, odkod ta čudovita, redka skrivnost daljave in bližine hkrati, odkod prelepa zagonetka, ki je podobna neki zelo izbrani obliki ljubezni? Odgovor za to skrivnost bi začel iskati tam, kjer imamo na voljo dejstva. Med njimi pa izstopa in naravnost sije naslednje:

Lojze Bratuž je kot nekakšen magnet zbral okrog sebe najlepša in najboljša čustva svojih sodobnikov in tudi kasnejšega rodu. Na stotine in stotine ljudi ga je spoštovalo in imelo rado že pred tragedijo in zločinom, v težkih in tudi zanosnih letih, ko je Bogu daroval molitev, narodu zavednost, obema pa še glasbo in predanost. Priljubljenost se je spremenila v pravi plebiscit sočutja in bolečine, ko ga je zadela zločinska roka in nazadnje smrt. Po vsej primorski deželi je valovalo od srčnega čutenja z nedolžno žrtvijo; postal je simbol vseh ponižanih in razžaljenih, simbol vseh svobode in pravice žejnih. V njem so videli junaka, ki je padel brez orožja v rokah in brez sovraštva v srcu. Njegovo borišče sta bila kultura in zvestoba narodu, njegovi obrambni okopi so bili za orglami in med pevci, na njegovi zastavi je bil zapisan pogum. Trdno sem prepri-

čan, da je imel čarobno intonacijsko piščalko: z njo svojim pevcem ni nakazoval le pravilne in ubrane melodije, marveč tudi pravo intonacijo srca. Sama plemenita čustva, spoštovana in nalezljiva. Zato se je po njegovi smrti zgodil čudež, ki bi ga ne premogla vsaka skupnost: odpor do zločincev ni prestopil meje sovraštva, zlasti ne do večinskega naroda kot celote; še klici po maščevanju so bili redki in so se skrili v morju groze in žalosti. Ob še svežem grobu je profesor Rado Bednarik v svoji znameniti publikaciji »Čisti žrtvi svetel spomin« premogel najtrše besede v temle stavku: »Vsa javnost dviga ogorčen ugovor v imenu dobrega sožitja obeh narodov, v imenu naravnih pravic manjšin, v imenu italijanske kulture same«. Ob takem dostojanstvu, si predstavljam, da bi Charles Nodier, ko bi bil živ, pripisal še kakšen stavek k svojemu znamenitemu identikitu slovenskega naroda v Napoleonovem času: »Bila je to najboljša družba dobrih ljudi, kar jih je Bog postavil na Zemljo; sredi med njimi bi si želel umreti«. Francoski avtor teh besed bi v Lojzetu Bratužu zagotovo prepoznal najboljšega dediča tistih »dobrih ljudi«, in prepoznal bi jih tudi v njegovih rojakih, ki so tudi pod nasiljem gojili najprej vero in ljubezen in so potem udarili šele kasneje, ko je bila mera zares že prepolna in se sme človek braniti z vsemi sredstvi, da le niso zločinska. Tudi krvavi vihar druge svetovne vojne ni uničil vseh tistih najboljših čustev iz Bratuževih časov, čeprav jih je nevarno načel. Še je ostalo veliko dobrega semena in tudi dobrih plodov, in zaslugo za to imajo taki sejalcji širokega srca, kot je bil Lojze Bratuž. Nepretrgane niti ljubezni med njim in nami, vedno živa igra ogledal skozi naše zavesti je samo eden od dokazov za to upa polno trditev. To občutje ni novo, le da ga nocoj, ob 50-letnici, namesto z navadnimi črkami beležimo z zlatimi.

Iz govora na spominski proslavi
v Peterlinovi dvorani 16. februarja 1987

Črtico posvečam spominu lani umrlih dragih mi bratrancev, Lojzeta Prevca in Milana Gartnerja.

Zadnja vožnja

Zora Tavčar

Bil je somrak in kot tolikokrat sprva ni razločil šumov: če je bil doma, je bila to daleč pod lesenim mostom hrumeča Sora; po svežini v zraku bi bila lahko tudi Luša onkraj hriba, plivkajoča tik pod Starmanovim kozolcem, če se je ponoči ustavil tam, da ne bi v temi vozil po tistih razdrapanih grapah navzgor. Pa je mogel biti to tudi enakomerni, uspavajoči zvok njegovega tovornjaka, če se mu je za hip zadremalo. Stresel se je. Da, predramiti se mora: to je tisti znani vonj po trhlem in preperelem, kakršen te objame v samotah Jelovice, ko motor koplje v strmi kolovoz in kolesa sesipajo mokro, vonjivo prst s spodjedjenih bregov. Zbuditi se mora! Z vso voljo! Zbudiiii-tiiii...

Odprl je oči, toda ničesar ni razločil: vonj je ostal v zraku, motor je brnel, kakor prej grizoč vzpetino, luči pa kakor da je požrl ovinek. Stegnil se je, da preveri žaromete. Ničesar ni otipal, roke so se stegnile v vlažno temo. Za hudiča, menda ne bo obstal sredi klanca. Ali celo zavozil v prazno. Volan! Seveda, volan! — Vrgel je roke predse. Motor je zdaj zvenel umirjeno, oddihovaje si: tako je tekel samo, kadar sta vozila zgoraj po slemenu.

O, tu vrh Jelovice, bi mogel voziti tudi v temi. Še motor bi tu vozil kar sam: volan... vendar mora imeti volan v rokah, pomirljivo prisotnost dlani na usnjati, grobi prevleki volana, katere vsako utrdino in izboklino bi spoznal tudi v temi. — A tudi volan kakor da se je ugreznil v vlažno temo. Dlani so zaman iskale opriemek. Spim! Pomel si je oči. Ne, ni spal. Vozil je skozi še globoko noč, zunaj gozda je bil, na prepihu, orošeno šipo je razločil in daleč spodaj hrumenje vetra, ki se je dvigal iz doline — iz Selške ali Poljanske ali že od Bohinja gor, če je že na prevalu. Toda volan! Luči! Še nikoli ni šel zdoma, da ni preveril vsega. Ni mogoče, ni še imel incidenta. In-ci... In če sploh ni na tovornjaku, če je to brnenje motorja v prazno in luči... kje... poleg...

Ne, cel je, trdno sedi na sedežu, le da nima občutka, da drži volan. To je, občutka nima. Saj vendar vozi! To je tisti zgečljivi, prijetni občutek, ko se z vozilom spuščaš navzdol. Tole je prvi ovinek, ko se eno

kolo kakor ugrezne. Tukaj v desnem ovinku, pa kolo nekam zibaje podrsne! O, naj samo kdo reče, da nisi s svojim vozom zrasel kakor jahač s konjem! Vsak njegov zgib čutiš in tudi on razume najmanjši tvoj namig.

Kakor od čarnega zareka je ob tej misli naenkrat začutil vozlasto površino krmila in pomirjen blago oklenil zaobljena robova. Sproščen ju je zajel, kakor zajameš v objem nekaj, kar imaš rad. Zdaj je že tudi razločil po premikanju in zvoku tovor: spet je bil naložil malce preveč, kaj se hoče, oba malce pretiravata in si nalagata več, kot se zdi, da zmoreta. On in tovornjak. Hehe, pa kdo na koncu le pokaže vsem, kaj smo mi, fantje s Selških hribov, a? Ali sva vozila, kaj?! Hoho, bil sem še mlad, vse ceste so bile najine. Kaj ceste, vsi kolovozi po pogorju. Dekle me je čakalo in prej je bilo treba vse razvoziti, kaj razvoziti, tudi doma na kmetiji vse obdelati, zakaj mama, ta močna ženska, ki je ukazovala z blagim pogledom, a ljubeče neusmiljeno kakor Finžgarjev oče, ni prizanašala. Ko boš opravil, se greš ženit — in nič prej. Kako je šlo takrat po stari blegaški cesti! Res bi lahko primerjal vranca v galopu s temle kamiončkom, — no, saj takrat je bil prejšnji ali še prejšnji, pa to nima pomena, saj vsakega izučim po svoje. Okrog Koprivnika se je samo malo pokadilo — in že sva zajahala sleme na Ostrem vrhu. Potem pa je šlo čez preval kot tedaj, ko sva tam nekje z bratom prvič poskusila s smučmi čez skakalnico. Vžžž, je reklo in kolesa so pristala za las na robu grebena, z Železniki na dnu prepada. Uh, še ustrašiti se nisem utegnil, hoho! Še zdaj ne vem, kako sem se znašel na poti z Martinjvrha, tam kjer ti gre pot navzdol kot v pekel, midva s tovornjačkom pa kar sto na uro... no, šofer ali lovec vedno nekaj prida sta, resda, a še vem, da so mamke z Martinjvrha rekly, da vozim ko-hudič, hoho.

Pa kje pravzaprav vozim? Ne zdani se pa se ne zdani, zdaj bi se že moralo. Šumi kot od Sore, diši po njej. Pa saj nisem v dolini, na slemenu pa ni vodá... kateri preval je to...? Pa tudi jasni se... kako da se jasni tam na severu? Ah, da, kam sem pa mislil, da vozim, saj ni bila Jelovica. Saj se vzdigajo megle iznad kopastih kucljev, seveda, to je ta ljubi mi šentlenarški konec.

Kaj ne bode tamle izmed smrek zvonicek od Sv. Bollandina, s košato mežnarjevo domačijo na jasi? Seveda! Torej z javorske strani sem se vzdignil na ta prepišni, razgledni preval. Da, to je pravi trenutek, privoziti sem gor: ko se vzdigne sonce in zasije belo pečevje Kamniških na dnu, pred njim pa to zeleno, s smrečjem zalito Škofjeloško hribovje, katerega ne bi znala tako domiselno razčleniti na hribe in hribčke ti-sočerih oblik in jih obleči v neštete zelene odtenke, nobeno kiparjevo dleto ne noben slikarjev čopič. Pa cerkvice pa kmetije, bolj mogočne kot Presečnikova iz Tavčarja. Pa bajte, bolj vznemirljivo in slikovito kot tiste iz Kosmača in Bevka.

Kaj ni vredno živeti, da se kdaj pa kdaj ustaviš tule na prevalu s poljanske na celjsko stran in rečeš, to so moji kraji. In še: prepustiti se srečnemu občutju, da si tu doma, da o teh krajih in ljudeh pišejo pisatelji in da jih ti bereš. No, ne samo slovenske. Ampak naše in druge le bereš v slovenščini. O, to pa. Pa imaš mater, s katero lahko govoriš o tem, pa dekle in potem

ženo. Imeti rad ljudi, ki imajo radi tisto, kar imaš rad ti sam! O, to pa! Tudi muziko imata radi obe.

Ni tole klarinet... Milan, ta ti tudi najde čas. Še vardeval ni, pa da že igra. Vesel človek, pa garač tudi. V tem sva si podobna, ho! Jutro nad Starim vrhom in neznanska jutranja tišina, ko vsi domovi še spe. Edino igriva pesmica, Milanov klarinet: kakor mila pastirska piščal. Pa kako da danes poje tako pretresljivo, da se ti trga srce, žalost, ki se ne prilega temu jesenskem jutru, ko so sape od Luše gor, kakor bi kdo rahlo udarjal ob strune harfe: tisti zvonki glas jutra, še preden se oglase ptice. Nehaj, ne morem več poslušati, kaj mi razkladaš nekaj slutenjskega. Zaigraj kot vedno tisto svojo veselo vižo, ki si jo tisto nedeljo, ko sva se šla oba ženit, še veš? Ti proti Mlaki, jaz dol proti Loki.

Pa kaj zdaj ta megla? Kar vleče se sem gor, vedno bolj gosta. Saj ne vidim več pedi pred seboj. Ne morem ostati tu na križišču, moral bi zapeljati vstran, pa kam? Kaj takega tudi še nikoli; kakor bi sedel na hribe od Ratitovca do Blegaša en sam gost oblak. Tišina

POD ČRTO

KORAKI NAZAJ

Naša skupnost je že dosegla tolikšno stopnjo politične zrelosti, da ne naseda več lepim besedam in se ne vdaja utvaram. Tako se ni pred nastopom novega leta noben glas spustil v nestvarna pričakovanja česa posebno dobrega ali vsaj spodbudnega za našo skupnost. To ni niti pesimizem, temveč občutek za stvarnost. Res pa je, da ni niti nihče pričakoval, da nam bo januar zagodel tako, da nam zapira sapo. Če bi morali soditi po prvem mesecu, potem pa zares nimamo kaj pričakovati od tega leta, ki nam je doslej prineslo samo zvrhano mero snega, da nam je za trenutek prekril vse grdo in neprijetno.

Da se je leto začelo pod nelepimi obeti, je poskrbel sam tržaški župan s svojim nesrečnim nagovorom na ne posebno uglednem koncertu v Rossettiju. Da je dal duška svojemu protislovenstvu in svojim bodicam proti tržaškemu škofu Bellomiju, se je poslužil že davno izpetega in skrhanega tržaškega nacionalističnega refrena. Ne bi zaslužil niti posebne pozornosti zaradi nizke ravni, na katero je padel s svojo banalnostjo, toda žalitev je izrekel sam prvak tržaškega občinskega sveta in zato je zadeva terjala razčiščenje, do katerega je prišlo po žolčnih pole-

mikah. Razčiščevanje je za nas poteklo na dokaj zadovoljiv način, saj je del tržaške javnosti spoznal, da je župan prekoračil meje okusa in olike in tržaški škof je dobil tudi več izrazov glasne solidarnosti, ki ga je postavljala kot moralnega zmagovalca. Zadeva bi se s tem lahko tudi končala in morda ne bi nihče niti opazil, da je škofovo božično voščilo slovenskim vernikom v stolnici služilo le kot pretveza škofovim nasprotnikom, da so se mu maščevali za njegovo udeležbo na skupni manifestaciji za mir, ki je bila prav na prvi dan leta in na kateri je iz ust sindikalista odmevala tudi slovenska beseda. Ta manifestacija je bila trn v peti za mnoge dobromisleče Tržačane, tudi za nekatere »zmerne« katoličane, ki očitno radi puščajo svojo vero za cerkvenimi vrati. Kaže, da je protiškofovska puščica prišla prav iz teh krogov, ki bi radi, da škof ne daje pristanke in podpore takim skupnim pobudam, pa naj bodo izraz še takega pluralizma. Laični in framazonski Trst tako ugonablja vsako novo pobudo, vsako pobudo, vsako idejo, ki bi mestu pomagala, da se reši žalostnega provincializma, v katerem izgublja še zadnje znake svoje posebnosti in zadnje možnosti, ki jih je Trst dobil od svojega geografskega položaja in zgodovinske preteklosti. Ta laični Trst si ni upal v javnost z neposrednim napadom na škofov pristop k manifestaciji za mir, pač pa se mu je oddolžil z napadom zaradi slo-

venskih besed v stolnici. Vse bi se bilo tako končalo s takim zamaskiranim napadom na škofa, ki je čutil na sebi močan pritisk. Kot mož miru, ki si močno prizadeva za spravo v mestu in nikakor noče ločevati duhov, se je odločil, da bo pomirjevalno vplival na javnost s televizijsko izjavo, s katero je redimenzioniral svojo božično gesto. S svojim televizijskim intervjujem je tako razočaral še Slovence, ki smo ostali brez besed. To je bil v škofovem gledanju na manjšinsko stvarnost brez dvoma korak nazaj, ki ga slovenska manjšina in posebej slovenski verniki nismo pričakovali in niti ne zaslužili. Preprosto rečeno, bili smo žrtvovani...

Slovenska beseda in molitev pri Svetem Justu ne more biti zgolj naključna in priložnostna, spada v logiko tržaške Cerkve in njene prakse. V nasprotnem primeru si ne znamo razložiti gostoljubja ob zahvalnem dnevu ali božičnem koncertu. Škofovo stisko lahko razumemo, ne moremo pa pristati na tak umik. Tudi kasnejši škofov intervju tržaškemu tedniku ni ublažil našega razočaranja.

Ob poudarjanju nezaceljenih ran Italijanov, ki so bili prizadeti ob koncu vojne, se nam spomin vrača tudi k slovenskim solzam, saj so tudi slovenske matere in žene objokovale svoje preganjane in trpinčene sinove in može. Med vrednotami je poleg ljubezni tudi pravičnost!

pa tudi takšna, da bi človeka postalo groza, če ne bi bil vesele narave. Ta megla, kakor da šumi. Še tovornjak se je kakor razblinil. Kot da visim v praznini — z volanom v rokah. Počakajmo, da se megla razkadi.

Zvon. Pa kako, od Krivega brda sem? Ali pa je to že spet tisti presunljivi klarinet. Milan, natezaš mi živce! Nehaj! Neeeehaj! Paraš mi možgane s to žalostno melodijo. Nisem še slišal takšne, ne morem je prenesti, si slišal!!! Neee-haj! Ah, hvala Bogu. Tako je prav. Preveč vesel fant si, da bi se šel otožnost. Midva nisva za takšne slabe šale. Naj žalujejo reve, ki ne znajo vzeti življenja v svoje roke, kot je treba. Kako sva rekla kdaj pri vas, ko so naju pestile kakšne težave: da pravi Župančič, da... »kdo to rano svetá spozna — pa vendarle ne toči solza, ta se moža izkaže«, hoho, kaj, Milan! Pravi mož bi še smrti pogledal v obraz; ho, starka krmežljava, če že hočeš, pa daj, a da bi se ti midva dala, ne, tega ne boš dočakala: z nasmehom do konca, tako sva rekla, kaj, Milan? Ti pa zdaj v to meglo s klarinetom, daj no. Harmoniko raztegni.

No, vidiš, tako je prav, Tako, da. Takšne viže se nama bolj podajo. Vidiš, še megla postaja prijetna. Kakor bi narahlo šumelo... tako je, kot bi se napravljalo na sneg. Tiho, tiho je, čedalje tiše, samo še tisti daljni zvon od Krivega brda. Ali pa sem obrnjen s hrbtom na Poljansko in je to od Sv. Lenarta zvon? Šumi pa kar naprej, ho, seveda, saj je tudi srež pod nogami, prvo sonce kot da je v hipu popilo megle in vsečez je medtem zapadel sneg. Ah, moje pogorje v snegu, mogoče je tukaj čez vodil v snegu Minatti, sicer ne bi bil mogel napisati tiste pesmi o snegu: tega ne moreš izraziti drugače kot s poezijo. In s piščaljo. Spet prihaja na valu vetra od Sv. Bolantina, uglašena na sneg, rahla, mila, vedra. Zdaj bo tako sijajno voziti, gor po stari blegaški cesti.

Tovornjak teče veselo, a obenem rahlo kot sani; v Rovtu se nad tu pa tam razsejanimi domačijami že kadi, živina muka, rezilnica nekje ropoče svoj počasni te—te—tam. In Potočnikov pes zavija zateglo in čudno otožno kot volk. Minka, sestra Potočnica, zastira oči na pragu, kako da mi ne maha na presledku med dvema prelihama gozda ob cesti? Kakor da me ne vidi. Pa spet ta čudna teža znotraj, okrog srca, nekaj, ki hoče biti podobna pol tesnobi pol nekakšni temni žalosti. Kot kdaj ob slovesu. Adijo Minka! Ampak proč z žalostjo! Motor tako dobro in podjetno melje v breg... Pa poskočino odziblje svoje boke čez jarke. In hrusta čez gramoz, da frči na vse strani. Le da se nebo čedalje bolj zaveša. Vse bolj sivo je. Pravzaprav modrikasto sivo, ko da se pripravlja na pravi snežni metež. Hej, kamionček, pohitiva!

Že je sleme nad Ostrim vrhom in že je tu zbris, kjer se cestra prevesi proti Martinjvrhu. A zdaj je že pravi snežni metež, kosmi kot cunje se nalagajo eden na drugega, da kmalu ne bo videti kolovoza. Še sreča, da znava s tovornjakom pot že na pamet. Že je snega za dve

pedi visoko. Dobro, da komaj še naletava v drobnih kosmičih. Brisalca odstirata sprotne snežinke in na dosegu oči je gozd, ki se ugreza v grapo. Dajmo!

Pa kaj je že spet ta čudna tišina? Še kamion kakor da je utihnil. Sem oglušel, za božjo voljo? Ali pa so odpovedale zavore in drviva navzdol na dno grape, kar počez? Ne, ne, tovornjak vozi enakomerno, pomirljivo po beli progi med gozdovoma na levi in desni. Le ta čudni občutek tišine, popolne tišine. In tudi ta cesta... sem zgrešil pot? Ta ne pelje v Železnike... Pa seveda, tam sem, kot na začetku! Na Jelovici ali kaj: po belem slemenu, smrekova pobočja se ugrezajo na obe strani... In tu je vzpon! Bo šlo? Gre! Zdaj sva premagala belo vzpetino, voziva mimo koč... Koča v snegu, tiha, zaprta. Ble... blegaška? Da, neverjetno, koča na Blegašu! Tovornjak mi ni še nikoli vozil tako neverjetno, kakor bi sanjal. Kateri kamion ne sanja kdaj, da vozi po pašnikih vrh Blegaša — pa še v sneg. Sanjam? Ne, to sem jaz. To so moje roke, moj obraz... poten, vroč, razbeljen... Sem bolan? Ne, kako bi bil sicer pripeljal do sem. In tu je tako svetlo, tako belo in tiho kot v snu, tako pomirljivo, z zasneženo Jelovico tamle in s pečmi Ratitovca. Že dolgo se mi ni tako širilo tu v pljučih! Kakor tista mlada sreča, ko sva bila tukaj — ona in jaz — kakor da je tudi zdaj blizu, ko da slišim glasove prav blizu... tik sebe... tu so, ne vidim jih, a čutim... mama, žena, sestre, bratje... in Jani.

Jani, ti? In Anca in Tona... in Janez, oče... Od kod pa vsi vi? Pa v snegu, pa sami... Oh, kako sem vas vesel. Zadaj na tovornjaku bom napravil prostor. Oče in Jani vidva pa v kabino k meni. No, sem pa res vesel. Takole! Tukaj vidve, pa s pletom vaju odenem, oče, vi pa semle. Pa Jani. Ti k meni. Hoho, da se bojite, kako bo šlo v snegu? O, kdaj pa nisva s tovornjakom prišla srečno domov? Smo? Torej naprej! A kam pa vozim? Kaj vem, še malo po slemenu, po tej čudoviti beli svetlobi. Slišite klarinet, kako veselo igra? Pa kaj se tako resno držite vsi skupaj! Kam pa gledate? O, glej no, na cesti stoji pa maha... Ta bi tudi rad, da ga vzamemo s sabo. Rado! Dragi bratranec in prijatelj, le gor, le gor! Tak dan, bel in svetel in vesel. Kaj praviš, Rado? Da ne bi še prisedel? Pa zakaj ne? Zakaj še ne? Pa zdravo, hodi peš, a? Kaj pa kričiš, čakaj, kamion ropoče, ne slišim, počakaj, da ustavim za hip! Kako si rekel? Da so vsi... teta Tona, teta Anca, oče Janez in Jani... Bog! Kako da se nisem prej domislil. Rado, pa saj vsi ti so že... seveda, vsi so že zdavnaj...

Rado, pa kam vozim? Kristus, kam vendar vozim!? Zdaj vem, zakaj nisi hotel prisesti! Zdaj vem... ta čudna vožnja! Torej je le bila Sora. Sora je šumela pod oknom, jutro je bilo... kamion... zadnja vožnja... Milan, najina zadnja vožnja... In vendar... kakor se za naju zagre, a? Nič takega, ne? Vožnja v sonce, po prepišnem slemenu, z vonjem po vodáh in po snegu... Zbogom!

LOJZE BREZNIK:

(9)

DNEVNIK (1941-1943)

5. julija 1941 (dalje)

Kako sem se notranje veselil v pogovorih z Bogom, ki mi živi v duši po milosti! Kako lahko in samozavestno sem živel po teh smernicah! Ali se je ta resnica sedaj spremenila? Če je bila tedaj in sem jo nekako eksperimentiral po notranjem veselju in svetem čustvu, zakaj ne bi bila tu še sedaj, saj je nespremenljiva, čeprav tistega, kar me je k njej priklepalo in vabilo, ni več — namreč svetega navdušenja, ki me je kar nosilo, tako da skoro ni bilo potrebno samoobvladanje — volja. Sedaj pa sem padel na tla. Če se hočem dvigati, se moram po naporu razuma in volje. Mleka je bilo morda dovolj, začeti moram z zdravo hrano, ki zahteva močnega človeka.

Kaj je Bog? Poznati Boga, poznati Kristusa, to je vsebina naše vere. To, kar je mučilo sv. Tomaža, ki je kot dijak v samotnem kotu samostanskega dvorišča povedal patru, ki ga je tam našel: »Premišljam, kaj je Bog«. To razmišljam v teh dneh, ko sem se znašel in se zapiram v sobo.

Haec est vita aeterna ut cognoscant te verum Deum et quem misisti Jesum Christum (Jan X,3).⁽¹⁾

Včeraj, ko me je obiskal Smerkolj, ki je na počitnicah pri Trebnjem, sem mu hotel povedati nekaj iz svojih meditacij o spoznanju božjem, ki sem jih imel pri svetopisemskem poglavju sv. Janeza, kjer Nikodem obišče Kristusa. Zdi se mi, da je tu zajeto bistvo naše vere in vsega, kar vemo o Kristusu in sv. Trojici najglobljšega. Vendar mu nisem mogel povedati tistega, kar sem mislil, ker se ne znam izražati. Pa tudi se mi zdi, da je bilo tisto, kar sem povedal, malo zgrešeno. Tu sem namreč prišel na to, da sem ob vsaki besedi — vera, sodba, sv. Duh, Kristus, Sodnik — namesto te besede postavil nekake definicije oziroma njeno stvarno odgovarjajočo bitnost (npr. Kristus = odsvit božjega bista, delovanje, moč, veličanstvo božje, lik Resnice; sv. Duh = ljubezen do te Resnice, namreč življenja po tej Resnici, ki se nam je razodela; Sodnik, sodba = spregled lastnega delovanja, ki ga je prinesla Resnica — Kristus ter uvidenje, da je le to slednje pravilno in pozitivno, ono pa se izgubi v nič! V skladu s tem gledanjem se mi zdi, da se za vsemi temi izrazi skriva morje vsebine, ki je pa vsa ena in ista, sklenjena (medtem ko

je izrazov več!) in ima začetek (počelo) v viru biti, v Bitju samem — v Bogu. In vse to je čudovito življenje božje (in rekel bi razvoj božje misli, pa ne vem, če ni to idealistično in panteistično pobarvano, posebno še zato, ker se mi vse to vidi kot ogromen mehanizem, ki deluje z železno natančnostjo, a kakor brez zavesti in kakega osebne občutja in življenja).

9. julija

Opustil sem zgornje misli, ker se mi nekaj upira, kadar obiščem gospoda Jezusa v sv. Rešnjem Telesu. Tukaj je živi in pravi Bog in človek, ono pa se mi zdi kakor materialna plat (če smem tako reči!), ki odseva iz Boga človeka: da je oboje živa osebnost, a eno bolj poudarja lik te osebnosti, drugo pa njeno delovanje po večnih zakonih, torej kakor v filozofiji materija in forma. Mogoče naše umovanje pride na to, ko naš ozki razum ne more sprejeti in izraziti z *enim* vsega, kar je bitno eno. Vsekakor je to skrivnost, ki moram pri njej paziti, da se v njej ne izgubim. Mogoče mi bo postalo jasno pri študiju teologije. Ali pa bom spoznal, da moram drugače modrovati. Kak dan spoznavam, kakšna razdalja je med menoj in Njim, in da je le to vzrok, da morem tako malo spoznati. To pa me spominja tudi, kako majhen sem in da naj služim svojemu Bogu s ponižnim in vdanim duhom, stopajoč v zatajevanju po njegovih stopinjah. Čutim, da mi bo le po tem prišlo v dušo pravo razsvetljenje: Kdor hodi za menoj, ne hodi v temi (Jan 8,12). Tomaž Kempčan pravi (I,1): »Kdor pa bi rad doumel in v sebi občutil besede Kristusove, njemu se je treba truditi, da živi tako, kakor je živel Kristus.« To je edina in varna pot, pot majhnosti in preprostosti, pot križa, žrtev in zatajevanj. Tedaj bo prišel Kristus k meni in me učil in razsvetljeval. Tukaj pa je potrebna živa vera, vera v duhovni svet: *Nostra conversatio in caelis.*⁽²⁾

»Bolj gotova pot k Bogu je, če ponižno spoznaváš samega sebe, kakor še tako učeno razmišljanje.« (Tomaž Kempčan I,3)

1) To je večno življenje, da spoznajo Tebe, pravega Boga, in katerega si poslal, Jezusa Kristusa.

2) Naše misli so v nebesih.

BREZPLODNO POČETJE

Zjutraj zašelestiš s časopisom, pa ti že prva stran zagreni vzdušje celega dneva, ko se zaveš, kako zares jemljejo nekateri svojo službo tam, kjer bi pravzaprav bilo najmanj treba, in kako Trst vsestransko tone v brezplodnem zaganjanju proti vsemu, kar ima značilnost slovenskega. Nič se pravzaprav ni spremenilo, vsaj na boljše ne. Česar nam ne spodkopavajo drugi, si s svojimi nepremostljivo drugačnimi pogledi šibimo sami. Mogoče bi široko, brezkompromisno razpošiljanje naše pošte v našem jeziku, če že ne zaustavilo, vsaj spravilo v zadrego tiste, ki odrejajo poštna določila. Kajti preusmeriti več sto slovenskih pisem nazaj odpošiljateljju, ker so v »tujem« jeziku, tudi ni od muh. Verjetno bi se zadeva zreducirala na problem vztrajnosti in denarja. Kdor bi zdržal več časa, bi zmagal.

Sicer pa je tudi res, da že stoletja skušamo vztrajati, da smo doslej zdržali na teh tleh, pa še vedno nismo zmagali. Temu bi pač lahko rekli druga plat medalje. Včasih se zgodovina lahko poigra s kom v soglasju s tistimi, ki jo ustvarjajo.

Vendar, kako bi človek napisal kaj zlega o ustvarjalcih zgodovine, še posebej pri nas, še posebej o tistih, ki so pisali lo-

kalno dogajanje? Kadarkoli bi človek rad nekaj povedal, se mu hvaliti skoraj zdi zamalo, da bi nergal, pa se mu ne izplača: vsi poznajo vsakogar in zato nikomur ne prija izpostavljanje. Že ob prvem srečanju z bežnim znancem, bi ga ta napadel, da ga je poslušal po radiu ali prebral v časopisu. To pa bi ne bilo še nič, ko se ne bi neštetim odkrito, še bolj pa mnogoštevilnim neizraženo zameril, češ da le kritizira - kam bi le prišli, ko bi vsi hoteli kazati na napake - še sreča, da so stvari takšne, kakršne so, čeprav ravno ne do kraja izdelane.

Zato absolutno ni umestno, da pokritiziraš razvado nabiranja prispevkov za nove in nove spomenike, kajti prav je, da imajo vse žrtve svoje obeležje, in če ga ima sosednja vas, ga moramo imeti tudi mi. Tudi ne moreš pohvaliti nekoliko bolj izrazito tistih, ki so se namesto za spomenik odločili za koristno zgradbo, ki bo, poleg tega, da bo postavljena v čast padlim, imela tudi svojo namenskost za žive.

Med sabo se poznamo in zato na kritiko ne gledamo le kot na kritiko, pač pa najprej na to, ali je prišla z leve ali z desne; nato po možnosti obarvamo avtorja, ki je ali takoj »ves...to in ono« ali pa navaden tepec brez univerze, da bi se z njim

splačalo razpravljati. Sploh pa je za izid vseh kritik pri nas značilno, da se objekt kritike hiti vleči iz blata, nikoli pa niti za las ne podvomi v lastno stališče in nikoli ne pomisli, da bi bil kakšen kanček resnice v kritiki mogoč, kaj šele, da bi kaj takega priznal in skušal to, kar mu očitajo, popraviti. Ni govora!

In tako je pravzaprav tako početje brezplodno, razjeziš se nad tem ali onim, nad to ali ono odločitvijo: v trenutku svete jeze bi krivcu ušesa odgriznili, potem pa.....potem pa nič, vse zbledi v vsakdanjem zamejskem dolgčasu, za parolo, naj bo kritika konstruktivna. Konstruktivna pa ne bo nikoli, kajti kritizirani ima vedno pripravljen odgovor, zakaj je tako počel in ne drugače.

Vzemimo za primer le drobno kritiko, ki se, to je njena prednost, vsaj ni razvila v polemiko; slovenska ustanova priredi svoj občni zbor, pozabi pa povabiti neko italijansko ustanovo, kjer ima naša narodna skupnost tudi svoje predstavnike. Ti predstavniki se v tisku oglasijo in povedo, da se kot člani italijanske inštitucije niso udeležili občnega zbora, ker jih nihče ni povabil. Tu pa nastopi naše ozko »prijateljsko« gledanje na stvari v zamejstvu, kar nam velikokrat pomeni, zaradi nerodnosti v odnosih, coklo za prodor naših problemov v večino, ki nam živi ob strani. Predstavniki slovenske ustanove so se takoj hiteli branit, da je bil vendar dvakrat objavljen poziv na občni zbor v slovenskem dnevniku. Kot da bi italijanski kolegi brali slovenski dnevnik, ali kot da bi pomenil prevod oglasa, ki bi ga lahko posredovali naši predstavniki na italijanski ustanovi, že vabilo za inštitucijo. Veliko bolj olikano, pa še praktično povrh, bi bilo napisati kratko sporočilo, v katerem ta in ta zavod vabi tja ob tej in tej uri.

Včasih se nam zdi, da je kakršnokoli pisanje brezpomembno birokratiziranje, ker se pač vsi poznamo. Vendar velikokrat preprosto: »Čo, saj prideš!« ne zaleže dovolj. Kakorkoli: ko imamo opravka z ustanovami, pa naj tam dela naš še tako dober prijatelj, še posebej velja rek: verba volant, scripta manent.

Scripta manent, pa čeprav v slovenščini, pa čeprav le kot naslov na čisto običajni tržaški ovojnici. Dokažimo, da to niso le prazne besede.

PESMI

Marija Rus

Približevanji

Faniki

*Sinja kepica krilate sreče:
kompluvij temnoprogastih peresc,
na dnu iskrivost zvedavih očesc
nežen utrip predanosti goreče.*

*Igrivi tek modrikastih nožic,
vzdrhtevanje spuščene perutnice,
pobeg iz varnih kletk čebļjavih ptic
v ljubljeni svet človeške govorice.*

*Ponižno zalistavanje duha
v priprto knjigo božjega snovanja,
molitveno razdajanje srca
v trenutkih svetega približevanja,*

*milostno pretakanje valov
iz morja večnosti v potoke časa,
in zadnji dar — ozmoza dveh svetov
skoz opno križanega darovanja.*

ODPRTO PISMO JANEZU SVOLJŠAKU

Spoštovani in dragi Janez Svvoljšak,

ne poznam vas osebno, a sem trdno prepričan, da bi lahko bila prijatelj: ta vtis lahko utemeljim z več razlogi. V božični številki župnijskega vestnika UKVE z lanskega decembra sem videl Vašo sliko, ko sedite pred Aljaževim stolpom: sam sem (bil) vnet planinec in sem pred leti s Primožem Ramovšem vedril v tem stolpu pri snežnem metežu, ki je zamel vse poti. Planinci smo vendar ljudje, ki se radi razumejo in si radi v potrebi pomagamo. Napis pod posnetkom pojasnjuje, da ste prijatelj Ukev: sam imam Ukve in ljudi v ti Kanalski vasi rad, posnel sem njih pesmi in povedke, jih objavil, nekaj pesmi priredil, in to naju spet zbližuje. Potem berem, da ste učitelj slovenščine, in spet se čutim z Vami pobrateneža, ko sem sam 15 let opravljaj poklic učitelja slovenščine: a mimo tega podatka Vam priznam, da se vedno rad in vedno rajši še učim slovenščine posebno s tem, da prisluškujem nepokvarjenim ljudem, ki še umejo govoriti pristno po slovensko. Še največ pozornosti pa mi je zbudil Vaš dopis v isti številki tega vestnika KRATEK JEZIKOVNI SPREHOD SKOZI UKVE: iz njega sem razbral Vašo resnično pozornost in ljubezen do kanalskih Ukev, se pravi do slovenske vasi, na katero so vsaj Bog in vsemogočni politiki (prav tako v ti državi kakor v oni) krepko pozabili.

Pišem Vam prav v zvezi s tem Vašim dopisom: ker sem se ga resnično veselil, saj iz njega vejeta resnično zanimanje in prava ljubezen do predmeta mojega zanimanja in moje ljubezni. Zato upam, da mi ne boste zamerili, kakor radi zamerijo kolegi, če si bom upal le delno popraviti Vaše ugotovitve.

Najprej Vam moram priznati, da ste k imenom, ki zadevajo Ukve, pristopili s pravšnjim prijemom: prisluhnili ste ljudem, nato gledali v knjige in končno sklepali po svoji glavi: o, ko bi jezikoslovci vedno tako delali! In še bolj: o, ko bi se tudi drugi, se pravi ljudje, ki se na ta poklic ne spoznajo, spoštovali predmet, kakor ga spoštujete Vi.

O krajevnem imenu UKVE in njegovi sklanjatvi sva si edina. Če to ime Vi označujete kot ledinsko ime, mi stvar morda ni jasna, saj je ime dejanska ime zaselka, torej pravi toponim in to že od poznega srednjega veka: a stvar nima velikega pomena. Enako sva si na jasnem, da je ime zaselka nastalo po imenu potoka UKVA. In tistemu, ki bi o tem rad izvedel kaj več, veva oba pripočati v branje Bezlajeva Slovenska vodna imena, drugo knjigo, Ljubljana 1961, kjer na str. 285 sloviti slovenski etimolog obravnava to ime.

A že pri pridevniku, ki je izpeljan iz tega imena, sva si za korak vsaksebi: Vi trdite, da bi se ta pridevnik »moral po vseh pravilih slovenskega knjižnega jezika glasiti u k o v s k i« in navajate nekaj analogičnih primerov, toda takoj zatem navajate ATLAS SLOVENIJE in njegovo dvakrat zapisano UKOVŠKA PLANINA.

Kljub Bezlajevemu zapisu **Ukovski Potok** (a čemu Potok z veliko začetnico? Ali ni tudi to proti predpisom slovenskega knjižnega jezika v gospodovem letu 1961?) moram oporekati Vaši trditvi. Pri krajevnih imenih vlada, kakor veste, vesela zmeda kljub »pravilom slovenskega knjižnega jezika«. Nekaj jih pišemo v narečni obliki (kako bi sicer zagovarjali pisavo imena **Mengeš?**), druge pišemo v poknjženi obliki (teh je večina), tretje rabimo danes v hiperkorigirani obliki (da se omejim na področje, ki mi je bolj domače, pišemo danes **Boljunec** namesto zgodovinskega imena **Bolunc**, pišemo **Glinščica** za zgodovinsko ime **Klinčica** — v tem primeru so se naši predniki očitno zbal hudiča — in pišemo žensko ime **Medja vas**, kar po »pravilih knjižnega jezika« sploh nič ne pomeni, za moško ljudsko ime **Médjevač**, ki ne more biti v sorodstvu z nobeno vasjo). Naučil sem se (k temu mi je pomogla tudi diploma pri Franu Ramovšu), spoštovati zgodovinsko in ljudsko obliko naših krajevnih imen mimo »pravil«, ki jih določajo nekatere misleci v Ljubljani. Tudi geografov ne cenim veliko, saj so zagrešili hude napake pri pisanju naših krajevnih imen, vendar sem za **Ukovško planino** v Atlasu Slovenije, ki ga navajate, osebno odgovoren: to pot so me geografi pobarali, zaupali so mi, naj pre-

gledam slovenska krajevna imena na italijanski strani državne meje. Zakaj **Ukovška**? Ker sem se pred dobrima dvema desetletjema v sami Kanalski dolini prepričal, da so stari Kanalci in Ukljani tako izgovarjali. (Saj veste, kako je s pripomo -ski/-ški, Trubar je še pisal **nebeski**, danes pišemo vsi **nebeški**; a pri krajevnih imenih naj obvlada domača raba, da se bojo vsaj domačini veselili imena svoje vasi!) Tisti Kanalci, ki so še izgovarjali **Kanauska dolina**: slavist to izgovarjavo razume, saj ve, da je izposojenka **kanáu**, ki pomeni točno isto kot dolina, zelo stara, in jo tudi po vsej Benečiji tako izgovarjajo, recimo ko Terjani imenujejo Nadiževce **Konáu**. Le mlajši lahko vztrajajo pri izgovarjavi z !!

Odkod pa imate ime za prebivalca UKOVČAN? V Ljubljani prevladuje danes moda, da prikrivajo imena po tipu LJUBLJANČAN, tako da je ljubljansko Delo prekrstilo celo Sežance v Sežančane, pred pol stoletja so Bazovcem v sramoto naprtili »bazoviške« junake (in Bazovci so iz hlapčevske vneme pred »pravili slovenskega knjižnega jezika« tako krstili »Bazoviški dom«), vsi pa smo pozabili na pesnika iz Vrbe, ki je pred poldrugim stoletjem napisal

»Od nekdanj lepé so Ljubljanke slovele,«

in to je bilo v časih, ko so Ljubljanke spremljali na ples Ljubljanci. Dragi Janez Svvoljšak, mene se nič ne tiče, če so Ljubljanci lepega dne sklenili, da se v skladu s »pravili slovenskega knjižnega jezika« prekrstijo v Ljubljančane. Le tega jim ne dovolim, da prekrščujejo v skladu s »pravili« knjižnega jezika, ki so si ga sami izmislili, Sežance v Sežančane in Ukljane v Ukovčane. (Pri pisanju krajevnih imen stavljam rad naglas, da ne bo nobenega nesporazuma.) Zakaj pa Ukljani in ne, kakor predlagate Vi, Ukovčani? In kaj predlagate: Úkovčani ali Ukovčáni? Tega ni iz Vašega spisa razbrati.

Ne zamerite mi, če citiram sebe. Na str. 421 zbirke **Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji**, Trst 1976, lahko berete posmehuljo, ki sem jo zapisal v samih Ukvah 21. decembra 1968 in mi jo je povedala Neža Mičnjakova, dve leti starejša od mene samega, ki že spadam med dede.

**Úkljani patúkljani,
pad Kókam rajéni,
s suama nagačéni
pa s sjértuja napajéni.**

Zakaj mislite, da se stari Ukljani imenujejo Ukljane? Ali bi morali v skladu s »pravili slovenskega knjižnega jezika« kar na enkrat popraviti besedilo te posmehulje? In začeti »Ukovčani...« in potem? Zaradi enega zloga več, ki jim ga Vi priznate v novo skovanem etičnem imenu, bi morali **patúkljane** prikrajšati za en zlog in besedo spremeniti v trizložnico z naglasom na prvem besednem zlogu, pomen pa mora ostati enak. Predlagajte kaj, da bom spremenil davno besedilo Neže Mičnjakove! Ali pa Vi sprejmete besedilo davne ukovške ljudske posmehulje in se odpoveste svojim Ukovčanom. Tertium non datur. Če se obotavljate, Vam priporočam v branje »Pravdo za zemljo« na str. 422 navedene knjige, ko mi je Lip Maizinger, štiri leta starejši od mene, govoril o Úkljanih.

Še nekaj. Ne zamerite, da tega pisma ne pošljem na kak naslov v SRS: kar sta me ljubljansko Delo in ljubljanska Sodobnost cenzurirala, si ne upam ničesar več poslati v objavo. Zadnje čase pa mi tudi ljubljanski Naši razgledi ne objavljajo več poslanih spisov. Ko bi bil gotov, da berete Primorska srečanja, bi pismo poslal tja; a za objavo v tržaški Mladiki sem lahko gotov, da Vam jo bojo Kanalci (pa čeprav oni z I) posredovali.

(Čisto osebno: ali bi se med poletjem in jesenjo srečali kje na kakem vršaku v Julijcih, da nadaljujeva razpravo o krajevnih imenih? Posebno ko gre za kraje, ki jih oba enako ljubiva? Dotlej pa ne ustvarjajte pri krajevnih imenih večjo zmedo in škodo, saj so je naredili »strokovnjaki« pred nama že dovolj!)

Pavle Merku

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da Albanci na Kosovu dajejo mnogim deklicam ime Liridona (hočemo svobodo)...
- da je neki novomašnik »ljudske cerkve« v Nikaragui, ki je zvesta marksističnemu režimu, ob obhajanju svoje nove maše daroval Bogu Marxove spise in brzostrelko...
- da so slovenski verski časnikarji zaprosili škofe, naj bi jim izdali časnikarske izkaznice Slovenske pokrajinske škofovske konference (SPŠK), potem ko so jim politični dejavniki odklonili sprejem v Društvo novinarjev Slovenije...
- da je dr. Miha Potočnik v ljubljanskem DELU 8. I. 1987 priznal, da je ob napadu Nemcev na Jugoslavijo ban Natlačen sprejel zahtevo Beblerja in Kidriča, posredoval jo je dr. Darko Černež, naj se takoj uničijo vsi policijski dokumenti, ki so zadevali člane Komunistične Partije Slovenije...
- da je knjiga TRENUTKI MOLKA, ki ji je avtor duhovnik Franc Sodja, smela v Sloveniji iziti samo brez navedbe avtorja...
- da je 15. XI. 1986 v Buenos Airesu arhitekt Marjan Eiletz predaval v okviru Slovenske kulturne akcije na temo »Utrinki iz DRAGE '86«...
- da je pisatelj in bivši partizan Mile Pavlin izstopil iz uredništva BORCA in NAŠE OBRAMBE, ker časopis nista hotela objaviti ničesar o pobudi za civilno služenje vojaškega roka...
- da je jugoslovanska raziskava mladine, ki je zajela tudi problem religioznosti, pokazala, da je v Sloveniji v primerjavi z drugimi republikami najmanjši odstotek tistih, ki so izraziti nasprotniki religije...
- da argentinski Slovenci pripravljajo po zgledu dosežanih slovenskih katoliških shodov, ki so bili v letih 1892, 1900, 1908, 1913 in 1923 v Ljubljani, svoj drugi — prvi je bil leta 1952 — slovenski katoliški shod v Argentini...
- da je Mitja Ribičič v noveletni prilogi ljubljanskega DELA in v beograjskih VEČERNIH NOVOSTIH napadel Rebulovo knjigo VRT BOGOV, ki je pred meseci izšla pri Slovenski Matici, ter Kocbekov DNEVNIK 1951-52, ki je izšel v slovensko-hrvatski izdaji pri založbi Globus v Zagrebu...
- da bo pri Založništvu tržaškega tiska izšel ponatis Dantejeve BOŽANSKE KOMEDIJE v prevodu Andreja Capudra...
- da je francoski kardinal Paul Poupard, predsednik Papeškega sveta za kulturo ter Tajništvo za neverujoče, dal intervju za revijo CELOVŠKI ZVON...

Milan Rakić

V dancingu

Kaj delajo ti ljudje?

M. Čurčin

*Foxtrot in tango, lepa plesa
in nobel, draga, vrh odlike.
Samo še kakšne stare čepe
odklanjajo vse njune mike.*

*O pusti mračne filozofije,
ki muči jih v želodcu rana,
kaj pravi Lenin ali Joffe,
kašljava babica zaspana,*

*in kratkovidneže vse pusti,
naj zlobo vsak po svoje trobi,
a midva, kot dve ljubki bubi,
pustila bova v garderobi*

*s površnikom in ogrinjalom
deže te vse misli sive
in utopila z dušo celo
se v sanje ritmične, igrive.*

*In kot na Repina podobi
»O, kakšen prostor!« — kakšni čari,
odpravila po poti daljni
se v grad čarobni bova stari.*

*Ne bo ljudi več, ki dušijo
se v prahu potni sredi gneče,
in sveža bova, duše čiste
v objemu tesnem hrepenече*

*tam preletela sfere nove,
kjer luč najlepša bo žarela,
sanjala bova sanje čiste
in se vrh prstov zavrtela.*

Prevedel Inter

Opombe prevajalca:

1. Pesem je nastala v Rimu l. 1928. Ohranila se je v pesnikovi zapuščini. Prvič so jo objavili po Rakićevi smrti v reviji Srpski književni glasnik (I. XI. 1938, št. 5). Po vojni je verjetno zaradi ironije v drugi kitici ne srečamo v nobeni izdaji pesmi.
2. Adolf Abrahamović Joffe (1883 - 1927) je bil sovjetski diplomat v Pekingju, na Dunaju in v Tokiu. (Webster's Biographical Dictionary 1976, str. 782).
3. Milan Čurčin (1880 - 1960) - srbski pesnik, literarni zgodovinar in prevajalec. L. 1906 je izdal pesniško zbirko Pesmi (samo za bibliofile). Bogdan Popović je sprejel v svojo antologijo novejšo srbske lirike več njegovih pesmi, med njimi tudi pesem Na balu, iz katere je Rakić vzel verz za motto svoji pesmi.

BOŽIČ V SLOVENIJI

Praznovanje lanskega božiča je prineslo v Sloveniji nekaj zanimivih novosti. Predsednik Republiške konference socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Jože Smole je po televiziji voščil poslušalcem tako za novo leto kot tudi vesel božič. Slovenski metropolit, ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar pa je imel prvič možnost, da je po ljubljanskem radiu prebral triminutno božično misel s tehtno občečloveško vsebino in krščanskim sporočilom. Končno je treba omeniti koncert božičnih pesmi (naslov je bil sicer drugačen) na sveti večer v Cankarjevem domu v Ljubljani. Novosti so ponekod v Jugoslaviji vzbudile polemike.

GORŠETOVA RAZSTAVA

Moderna galerija v Ljubljani pripravlja za marec retrospektivno razstavo lani umrlega kiparja Franceta Goršeta. Posmrtno bo torej deležen priznanja v matičnem prostoru, ki so mu ga še neznani forumi preprečili ob že postavljeni razstavi v Kostanjevici leta 1972. Takratna prepoved ga je z grenkobo spremljala do groba. Vodstvo Moderne galerije (Tomšičeva 14, Ljubljana) je objavilo poziv vsem lastnikom Goršetovih del, naj mu javijo podatke za retrospektivo.

VAVPOTIČEVA RAZSTAVA

V Narodni galeriji v Ljubljani so 21. januarja odprli razstavo vsestranskega umetnika Ivana Vavpotiča (1877 - 1943). Na ogled je 161 od skupnih tisoč znanih del. Razstavo je pripravil dr. Milček Komelj. Natisnili so tudi bogat katalog. Vavpotič je bil med drugim av-

tor prvih slovenskih znamk, »verigarjev« v začetku nove države SHS.

KIP SVOBODE IN F. LAUSCHE

Ob 100-letnici Kipa svobode na Ellis Islandu v New Yorku so ameriške oblasti podelile 27. novembra lani 80 odlikovanj zaslužnim državljanom. Izbrali so jih med 15.000 kandidati. Med nagrajenci je tudi znani slovenski politik iz Clevelanda, nekdanji guverner in zvezni senator Frank Lausche.

DNEVNIK JOŽKA TISCHLERJA

Slovenski spoređi Radia Celovec so začeli predvajati spomine iz dnevnika, ki jih je zapustil rajni »oče slovenske gimnazije« in prvi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Jožko Tischler.

UMRLA NAJSTAREJŠA MISIJONARKA

V Bangkoku na Tajskem je 7. februarja umrla najstarejša slovenska misijonarka s. Ksaverija Pirc. Bila je uršulinka. V misijonih (8 let na Kitajskem, drugače vedno na Tajskem) je preživela 63 let kot profesorica in ravnateljica, ustanoviteljica šol, glasbenica in slikarka. Stara je bila 92 let, po rodu pa iz Borovnice. Bila je plodovita misijonska pisateljica. V katoliških misijonih in Družini je sodelovala s članki in slikami. Leta 1969 so ji v Buenos Airesu izdali knjigo Skoraj 50 let in misijonih.

KOROTAN

Kot se je zvedelo, je pred časom prišlo do zamenjave v vodstvu študentskega doma Korotan na Dunaju, ki je last Družbe sv. Mohorja v Celovcu in

ki je z leti postal eno izmed slovenskih žarišč v širokem svetu. Način vodenja pa je na Koroškem, tudi v tisku, vzbujal polemike. Vodstvo je zdaj pustil klatretinski pater Ivan Tomažič, ki je bil pri Korotanu že od prvih zasnov te ustanove.

UMRLA JE DORA GRUDEN

Na Silvestrovo je umrla v Ljubljani pesnica Dora Gruden, rojena 19. aprila 1900 v Nabrežini kot sestra pesnika Iga Grudna. Pisala je ljubezensko in domovinsko liriko, njena edina zbirka pa je izšla leta 1933 v Ljubljani pod naslovom Rdeče kamelije.

OKTET NA KITAJSKEM

Slovenski oktet je ob božiču in novem letu ponesel slovensko pesem v Peking in v pokrajino Sečuan. Glasbena skupina je že nastopala na Kitajskem leta 1956.

SLOVENSKO ŠOLSTVO 1945-1985

V Časnikarskem krožku v Trstu so 14. februarja predstavili obsežen zbornik Slovensko šolstvo na Tržaškem 1945-1985. To je zadnje, pomembno dejanje Odbora za proslavo 40-letnice obnovitve slovenskih šol v Italiji, ki mu je predsedovala ravnateljica Laura Abramova.

DAN EMIGRANTA

V nedeljo, 4. januarja, je bil v okolici Čedadada že tradicionalni praznik Benečanov - Dan emigranta. Ob bogatem kulturnem sporedu so se zvrstili govorniki: župan Pascolini, posl. Baracetti, sen. Castiglione in beneški kulturni ter politični delavec Ferruccio Clavara.

Nediški puobi in Beneško gledališče na Dnevu emigranta v Čedadu

Priznanja MLADI ODER 86 so prejeli:
Srednja šola Fran Erjavec - Rojan

Srednja šola Ivan Trinko - Gorica

Osnovna šola Fran Erjavec - Štandrež

Osnovna šola France Bevk - Opčine

PLEČNIKOVA RAZSTAVA

Dne 4. januarja so v Ljubljani zaprli Plečnikovo razstavo. Odprta je bila od 20. novembra. V tem času si jo je ogledalo 83.216 ljudi. 211 pa je bilo skupinskih ogledov spomenikov »Plečnikove Ljubljane«. Zdaj se začenja pot v svet: v Španijo, Zahodno Nemčijo, Avstrijo, Italijo. Po dosedanjih sporazumih med prireditelji v Parizu in sodelavci iz Slovenije bodo ob koncu ostali eksponati v Ljubljani.

ANTON INGOLIČ 80-LETNIK

Slovenski pisatelj akademik Anton Ingolič je 5. januarja praznoval 80-letnico. Rodil se je v Spodnji Polskavi. Dolgo je bil profesor, za seboj pa ima kar 70 knjig, med katerimi jih je bilo več prevedenih. Prav pred kratkim sta izšli dve njegovi novi deli.

NADŠKOF PERKO POSVEČEN

Novi beograjski nadškof in metropolit (beograjska metropolija je bila ustanovljena zdaj) dr. Franc Perko je bil na praznik razglasenja Gospodovega med desetimi škofi, ki jih je želel v Rimu posvetiti sam papež Janez Pavel II. K Sv. Petru ga je pospremila večja skupina rojakov. V njej sta bila tudi dosednji beograjski nadškof msgr. Turk in ljubljanski nadšof in metropolit dr. Šuštar. Slovenci so znanega ekumenskega delavca in novega nadškofa počastili s srečanjem v Sloveniku.

SV. HEMA

18. oktobra se bodo začele na Koroškem slovesnosti ob 700-letnici razglasitve slovenske kneginje Heme Krške za blaženo. 50 let pa je minilo, odkar je bila razglasena za svetnico.

SESTRE MATERE TEREZIJE V SLOVENIJI

Maja ali junija se bo v Ljubljani ustanovila nova redovna skupnost Misijonark ljubezni. To je red, ki ga je v Indiji ustanovila Nobelova nagrajenska za mir mati Terezija.

SLOVENSKI GENERALNI VIKAR V MONTANI

V škofiji Helena v Montani (ZDA) je postal generalni vikar župnik Sv. Cirila in Metoda Jože Mavsar (rojen 1919 v Šentrupertu na Dolenjskem). Krajevni škof Elden Curtis pa je po materi Slovenec in rad obiskuje Slovenijo.

UKVE

Za božič je izšla edina lanska številka župnijskega vestnika Ukve. V njej

je pregled župnijskega in prosvetnega življenja v letu 1986. Med drugim pa je objavljeno še obvestilo gorske skupnosti, da se v Naborjetu snuje etnografski muzej Kanalske doline.

VERA V SLOVENIJI

Tednik 7D je 8. januarja objavil v Mariboru članek, v katerem so tudi statistični podatki o veri v Boga v Sloveniji. Leta 1980 je 54,4% vprašanih Slovencev odgovorilo, da veruje v Boga. Leta 1986 se je odstotek dvignil na 62,3.

SV. VIŠARJE

Z 11. januarjem spet obratuje vzpenjača na Sv. Višarje. Gre za povsem novo napravo s 45 kabinami za šest potnikov. V desetih minutah premaga tisoč metrov višinske razlike med Ovčjo vasjo in svetiščem. Na uro lahko popelje 800 romarjev ali izletnikov.

JEZIKOVNA POSVETOVALNICA

V prostorih Narodne in študijske knjižnice v Trstu je vsak torek od 15.00 do 17.00 jezikovna posvetovalnica, ki jo vodi lektorica za slovenščino na tržaški univerzi prof. Ljudmila Cvetko Russi. Nasvete daje tudi po telefonu na štev. 77.43.33.

ŠOLSKE CENTER V GORICI

Še letos bo v Gorici začel rasti sloboden slovenski šolski center. Načrt sta izdelala arh. D'Olivo in inž. Cefarin. Država bo nakazala za gradnjo 5 milijard in 600 milijonov lir. Goriška Slovenska skupnost poudarja, da je to sad trdega dela slovenske stranke v upravni koaliciji in razumevanja pristojnih oblasti.

20 LET ZALIVA

Januarja je izšla nova številka revije Zaliv, pravzaprav zbornika za leto 1986, saj v zadnjem obdobju izhajajo vse štiri številke v letu obenem. Urednik pisatelj Boris Pahor v uvodniku spominja na 20-letnico izhajanja. Osrednji prispevek v zvezku pa je njegov skoraj sto strani dolg dnevnik od 17. oktobra 1985 do 30. decembra 1986.

RESNIČNOST IN UTVARA

Po večletnem čakanju v predalu založbe je izšla stroga analiza slovenske in jugoslovanske gospodarske, politične in družbene ureditve izpod peresa dr. Franceta Bučarja Resničnost in utvara. Na 286 straneh formata jo je izdala mariborska založba Obzorja v zbirki Znamenja.

40 LET SDZ

17. januarja je minilo 40 let od ustanovnega občnega zbora Slovenske demokratske zveze v Gorici. To je bil začetek samostojnega političnega nastopanja v mejah sedanjega zamejstva po zadnji vojni.

2. FILM VIDEO MONITOR

V Kulturnem domu v Gorici je bil januarja prikaz lanske slovenske filmske produkcije in izbora televizijskih filmov ter dokumentarcev. Na otvoritvi sta govorila slovenski kulturni minister Vladimir Kavčič in predsednik goriške pokrajine Cumpeta. Prireditev je pripravil Kinoatelj. Pobudniki so dosegli, da bo še letos podoben prikaz slovenske filmske ustvarjalnosti v Rimu.

ROBBOV VODNJAK

V ateljeju Restavratorskega centra Slovenije dokončujejo kopije elementov znamenitega Robbovega vodnjaka (1752), ki stoji pred magistratom v Ljubljani. Čez približno dve leti bodo original zamenjali s kopijo, ki naj bolje kljubuje naravnim elementom.

UMRL GREGOR STRNIŠA

Dne 23. januarja je umrl 56-letni pesnik, dramatik in prevajalec Gregor Strniša. Lani je prejel Prešernovo nagrado za književno delo. Prvo pesniško zbirko je izdal leta 1959. Njegovo dramo Žabe je ponudilo v Trstu italijansko gledališče za ljubljanskim gostovanjem, dve deli pa je predvajal Radio Trst A.

TISCHLERJEVA NAGRADA

8. Tischlerjevo nagrado sta Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev podelila 23. januarja v Celovcu akademiku dr. Bogu Grafenauerju, ki je po rodu Korošec in ki je kot zgodovinar posvetil veliko pozornost ravno Koroški.

BOŽIČNA KONCERTA

Kakih 60 mladih pevcev je 25. januarja pripravilo tradicionalni koncert božičnih pesmi Zveze cerkvenih pevskih zborov v tržaški stolnici sv. Justa. Dirigirala je Aleksandra Pertot, pri orglah pa je spremljal Andrej Pegan. Govor je imel Marij Maver. S koncertom so pevci gostovali že v Mostah v Ljubljani, ponovili pa so ga še v Bazovici.

V Gorici je bila božičnica ZCPZ v stolnici 28. decembra ob udeležbi štirih zborov.

CIRIL JEGLIČ 90-LETNIK

Upokojeni profesor Biotehniške fakultete v Ljubljani Ciril Jeglič je 26. januarja praznoval 90-letnico. Že pred vojno je bil vodja službe za javno zelenje v Zagrebu, po njej pa je delal v raznih krajih Jugoslavije. Obnovil je Alpinetum Juliana v Trenti, leta 1950 pa je v Ljubljani ustanovil stolnico za vrtnarstvo in pejsažno dendrologijo. Napisal je vrsto knjig o vrtnarstvu, krajini in naravi.

UMRL JE JOŽE ZEMLJAK

Ledena plošča, ki je padla s strehe hotela Union v Ljubljani, je 27. januarja ubila bivšega diplomata in krščanskega socialista Jožeta Zemljaka. Rodil se je leta 1908 v Ljubljani. Med vojno je bil član Izvršnega odbora OF, po njej pa je bil vodja jugoslovanske gospodarske delegacije v Trstu, veleposlanik v Izraelu in v Avstriji, zvezni ustavni sodnik, nazadnje pa vodja Centra za preučevanje sodelovanja z državami v razvoju.

MANIFESTACIJA NA DUNAJU

Koroški Slovenci so dvakrat masovno manifestirali za svoje pravice na šolskem področju in proti odpravi dvojezičnih ljudskih šol. 22. januarja jih je 1200 manifestiralo v Celovcu, 31. januarja pa je bil na Dunaju sprevod 1500 Korošcev in kakih 4000 avstrijskih demokratov. S kanclerjem Vranitskim so se razgovarjali zastopniki slovenskih osrednjih organizacij in Nadstrankarskega komiteja za obrambo dvojezičnega šolstva na južnem Koroškem.

UMRL PROF. ALOJZIJ VADNAL

Dne 2. februarja so v Ljubljani pokopali častnega doktorja ljubljanske univerze in nekdanjega dekana ekonomske fakultete dr. Alojzija Vadnala. Rodil se je leta 1910 v Divači. Na mednarodni ravni se je uveljavil z matematičnim programiranjem in analizo gospodarskih procesov.

50-LETNICA MUČENIŠTVA LOJZETA BRATUŽA

Ob bližnji 50-letnici mučeništva glasbenika in slovenskega narodnega delavca Lojzeta Bratuža je bila 2. februarja v občinskem svetu v Gorici slovesna komemoracija. Govoril je župan Scarano. Prosvetne in politične organizacije pa so napovedale več spominskih pobud.

Slovenski kulturni klub - Trst

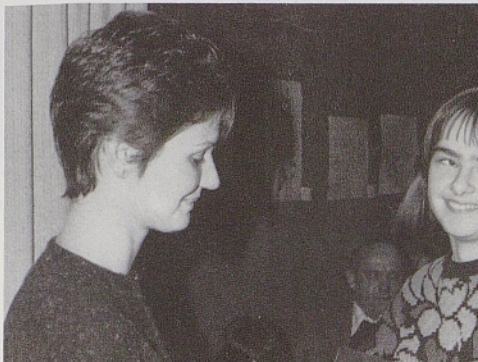

Finžgarjev dom - Opčine

Marijin dom pri Sv. Ivanu - Trst

Prosvetno društvo Mačkolje - Mačkovlje

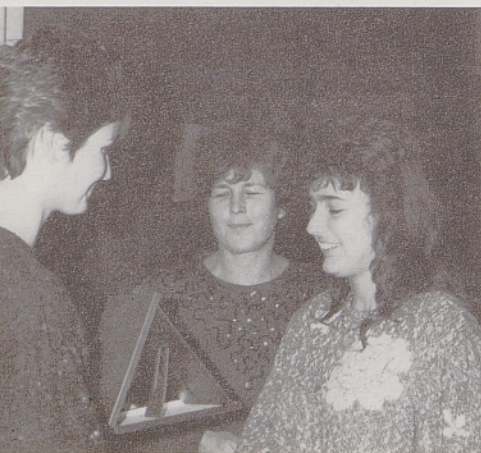

Prosvetno društvo Hrast - Doberdob

Dramska skupina p. d. Štandrež

Amaterski oder Jaka Štoka - Trst

Šentjakobska dramska skupina - Trst

KAZENSKI POSTOPNIK

V poslanski zbornici so 5. februarja dokončno odobrili zakon, ki pooblašča vlado, da v dveh letih pripravi nov zakonik o kazenskem postopku, ki naj nadomesti sedanja določila iz fašističnih časov. Navodilo št. 102 priznava pripadnikom priznanih manjšin pravico do rabe materinščine v kazenskih postopkih. Podobno določilo je bilo že v pooblastilnem zakonu iz leta 1974, ki pa je propadel kljub že izdelanemu osnutku zakonika.

40 LET MIROVNE POGODBE

Dne 10. februarja je minilo 40 let od podpisa pariške mirovne pogodbe, ki je po zadnji vojni prinesla novo razmejitev na Primorskem. Obletnice se je pri nas med Slovenci spomnila menda le Slovenska skupnost, ki je opozorila na grenkobo slovenskega prebivalstva, ki kljub neštetim obljubam še nima pravičnega zaščitnega zakona.

MILKA HARTMAN 85-LETNICA

85 let je praznovala priljubljena slovenska koroška pesnica in prosvetna delavka Milka Hartman, ki je prvo zbirko izdala šele ob svoji 50-letnici, drugo ob 70-letnici, pozneje pa je doživela večje priznanje. Nekdanji avstrijski predsednik Kirchschräger jo je pred leti imenoval za častno profesorico.

UMRL DR. ALOJZIJ VOGRIČ

Iz Kalifornije je prišla vest, da je 1. februarja umrl odvetnik in notar dr. Alojzij Vogrič, rojen leta 1902 na Slapu ob Idriji. Pod nemško zasedbo je bil v Gorici referent za slovenske zadeve na prefekturi.

SLOVO DR. J. PREŠERNA

Po 41 letih je pustil službo kaplana za Slovence pri Novem sv. Antonu v Trstu dr. Jože Prešeren, ki je v povojnih letih organiziral tam tudi eno izmed središč mladinskega apostolata. Za slovensko službo božjo skrbi zdaj g. Marij Gerdol, ki je sicer vodja Dušnopastirskega središča in skrbi za Slovence pri Sv. Jakobu.

UMRLA S. LADISLAVA PIŠČANC

V Krminu so 27. januarja pokopali članico redovne skupnosti sester Previdnosti Ladislavo Piščanc. Bila je sestra pisateljice Zore Piščanc in umorenjenega pesnika, duhovnika Lada Piščanca, ki mu je gospodinjala v Cerknem, ko je prišlo prej do nemškega napada

na partijsko šolo, potem pa do partijskega pokola nedolžnih. Po vojni je postala redovnica v Italiji, v Krmin pa je prišla leta 1976.

OBISKA V LJUBLJANI

Dne 9. januarja je predsednik Socialistične republike Slovenije France Popit priredil novoletni sprejem za predstavnike zamejskih Slovencev, ki so se ga udeležili predstavniki vseh komponent. Istega dne je predsednik vlade Dušan Šinigoj sprejel enotno delegacijo Slovencev iz Italije.

Dne 27. januarja pa je deželno vodstvo Slovenske skupnosti opravilo obisk pri Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije v Ljubljani, ki jo vodi predsednik Jože Smole. Slovenska stranka je razgovore izkoristila za temeljit prikaz položaja v zamejstvu in za utemeljitev pričakovanja, da bo Jugoslavija še naprej podpirala prizadevanja za manjšinsko zaščito ter da bo matica enakopravno obravnavala vse slovenske komponente v zamejstvu, brez ideoloških zapostavljanj.

SKAVTSKA DUHOVNA SREČANJA

V času pred božičem so imeli slovenski skavti in skavtinje duhovna srečanja za različne starostne stopnje tako v Trstu kot v Gorici.

Med prazniki pa je bilo že šestič kakih 60 mladih Tržačanov z župnikom Tonetom Bedenčičem v Srednji vasi pri Bohinju na zimovanju za oddih in duhovno poglobitev.

BIOGRAFSKI LEKSIKON

V zbirki goriške Mohorjeve družbe za leto 1987 je izšel poleg Koledarja, monografije o msgr. Jakobu Ukmarju Tomaža Simčiča in ponatisa knjige Štefe Strojnikove iz leta 1940 Jastreb kroži 12. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona. To pomembno delo, ki ga pripravlja uredniški odbor pod vodstvom prof. Martina Jevnikarja, obravnava tokrat osebnosti s priimki od Pirjevec do Rebula.

V Ljubljani pa je po štirih letih izšel nov, predzadnji zvezek Slovenskega biografskega leksikona z imeni od Vode do Zdešar. To delo, ki ga je začel dr. Izidor Cankar, izhaja že od leta 1925. Glavni urednik Jože Munda je že napovedal dodatne zvezke, ki naj po obdelavi zadnjih črk posodobijo celotni leksikon.

PREŠERNOVE PROSLAVE

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika, 7. februarja, so v Cankarjevem domu v Ljubljani podelili letošnje Prešernove nagrade. Prejeli so jih igravec Boris Cavazza, pisatelj Pavle Zidar in arhitekt Miloš Bonča. Nagrade iz Prešernovega sklada so prejeli: prevajalec Aleš Berger, slikarja Emerik Bernard in Lojze Logar, pesnik Alojz Ihan, maskerka Berta Meglič, igralka Ivanka Mežan, režiser Edvard Miler, oblikovalec Vladimir Pezdirc, koreograf Mirko Šparemblek in skupina Lojze Lebič - Ksenija Hribar, Jernej Habjanič za zbornico-scensko delo. Iz zamejstva letos ni bilo nagrajencev. Slavnostni govornik Miloš Mikeln pa se je v svojem nastopu dvakrat obregnil ob zadnjo Rebulovo knjigo Vrt bogov, ki je izšla pri Slovenski matici. Prvi javni napad na Rebulo in na pisca spremne besede akademika Boga Grafenauerja je bil v intervjuju, ki ga je imel za silvestrovske Delo Mitja Ribičič.

Strokovna komisija Prešernovega sklada za književnost pa je nekaj dni po podelitvi nagrad v Delu v Ljubljani objavila protest, češ da upravni odbor sploh ni upošteval njenih strokovnih nasvetov. Za veliko Prešernovo nagrado za književnost je namreč enakovredno predlagala pisatelja Borisa Pahorja in prevajalca Janeza Gradišnika.

Prešernove proslave Zveze slovenskih kulturnih društev v Gorici in Trstu so bile v znamenju kulturne ustvarjalnosti Slovencev iz videmske pokrajine. Sami Benečani pa so dan kulture pro-

slavili v Špetru z razstavo Novogoričana, kiparja Negovana Nemca, in s koncertom mladega, a uveljavljenega pianista iz Škrutovega Andreja Ručlija.

O Prešernovi proslavi Društva slovenskih izobražencev in Slovenske prosvete v Trstu poročamo posebej. V Katoliškem domu v Gorici pa so jo povežali s predstavitev pesniškega dela Aleksija Pregarca. O njem je spregovorila prof. Ester Sferco. Pel je zbor Sovernjskih deklet.

SOBA 150

To je naslov knjige pesmi Jurija Paljka in risb Davorina Devetaka v priredbi Ivana Sirka in opremi Danijela Jarca, torej mladih Goričanov in v Trstu živečega pesnika z Vipavske. Pesmi in risbe so nastajale v študentskih letih 1978-82, večinoma v sobi 150 študentskega doma v Trstu, in so svojsten dokument neke generacije. Izšle so šele sedaj v (samo)založbi Slovenskega mladinskega rekreativnega kluba v Gorici, potem ko so več let čakale v predalu neke bogate založbe. Na predstavah v Gorici in Trstu se je zbralo zelo veliko mladih.

UMRL KAPUCIN KOREN

Dne 22. decembra so v Vipavskem Križu pokopali 81-letnega kapucinskega duhovnika Marjana Korena. V letih 1941-46 je služboval na Montuci v Trstu, nato do 1949 v Gorici. Potem je bil po Italiji, zadnjih 14 let pa v Sv. Križu pri Vipavi.

Boris Pahor v Peterlinovi dvorani

200 IZOBRAŽENCEV V TORONTU

V Torontu v Kanadi se je 27. septembra zbralo kakih 200 akademsko izobraženih Slovencev. To so večinoma bivši begunski študentje z univerz v Bologni in Gradcu. Za prvo skupino je govoril dr. Anton Štrukelj, za drugo pa dr. Uroš Resman.

REŽISER BABIČ 70-LETNIK

Režiser Jože Babič, ki je v Trstu ogromno delal v Slovenskem stalnem gledališču in na Radiu Trst A, je 13. februarja praznoval 70-letnico. Ukvarja pa se tudi z drugimi vrstmi umetniškega poustvarjanja. Leta 1981 je prejel Prešernovo nagrado.

30-LETNICA SKAD V ARGENTINI

Za svojo 30-letnico delovanja v Buenos Airesu je Slovensko katoliško akademsko društvo uprizorilo v Slovenski hiši dramski oratorij Prešernovega Krsta pri Savici v režiji Nika Jeločnika.

Prešernova proslava v Peterlinovi dvorani v Trstu in v prosvetnem društvu »Mačkolje«

ZBOR KOROTAN

Slovenski zbor Korotan iz Clevelanda, ki ima za sabo že tri plošče, gostovanja v ZDA, Kanadi, Koroški in Primorski, je pod vodstvom dirigenta Rudija Kneza praznoval 35-letnico z jubilejnim koncertom.

Slovenska pristava v Clevelandu pa je praznovala 25-letnico z govorom prof. Cirila Žebota in kulturnim sporedom.

ASTROFIZIK ZOREC

39-letni argentinski Slovenec Janez Zorec, ki že več let dela v Astrofizikalnem inštitutu Francoskega središča za znanstveno raziskovanje v Parizu, je 5. decembra dosegel tam znanstveni doktorat iz astrofizike. Predaval je že v več državah, v Parizu pa rad pomaga tudi v Slovenskem domu.

NARODNI POSLANEC IN VERIGA

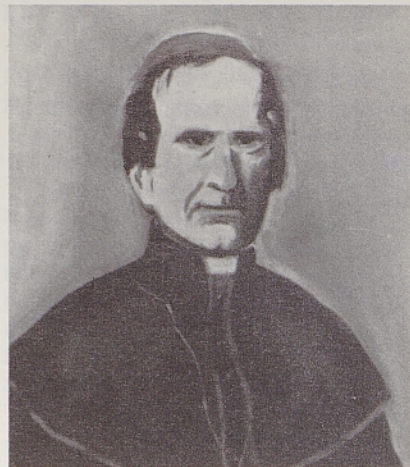
Prosvetno društvo Štandrež je imelo 11. januarja novo premiero dramskega odseka. Naštudiral je Nušičevega Narodnega poslanca v režiji Emila Aberška. Dne 25. januarja so igro izvedli na prireditvi za katoliški tisk v goriškem Katoliškem domu, kjer sta govorila dr. Kazimir Humar in dr. Janez Gril iz Ljubljane.

Društvo F. B. Sedej v Števerjanu pa je po daljšem premoru postavilo na oder novo delo domačih amaterjev, ki jim je režiral Franko Žerjal. To je Finžgarjeva Veriga, ki so jo prvič prikazali 8. februarja.

DRUŠTVO SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV V NOVEM LETU

Društvo slovenskih izobražencev je svoje ponedeljkove večere v novem letu začelo z enotedensko zamudo zaradi slabega vremena.

Prvo srečanje v letošnjem letu je bilo tako šele v ponedeljek, 19. januarja, ko je Marko Tavčar predstavil knjigo Tomaža Simčiča o Jakobu Ukmarju. Sledil je večer s predstavitev zanimive knjige Pietra Zovatta z naslovom »Trst med humanizmom in religioznostjo«. Knjigo je predstavil Fulvio Salimbeni, na večeru pa sta sodelovala tudi slovenska soavtorja knjige Fedora Ferluga Petronio in Alojz Rebula. 2. februarja je bila gost v DSI gospa Danica Petriček iz Argentine, ki je predavala o naselitvi Slovencev v tej južnoameriški državi. 9. februarja pa sta Slovenska prosveta in DSI skupaj pripravila Prešernovo proslavo, na kateri so razdelili priznanja Mladi oder in podelili nagrade literarnega natečaja Mladike. Govornik je bil pisatelj Boris Pahor. S kratkim sporedom pa sta nastopila sopranistka Ljubica Berce Košuta in pianist Tomaž Simčič. 16. februarja, na dan mučeniške smrti lojzeta Bratuža, so se v društvu spomnili 50-letnice tega dogodka, tako da so predstavili publikacijo, ki jo je ZSKP v Gorici izdala ob tej priložnosti. Govoril je Saša Martelanc, knjigo pa sta predstavili avtorici Lučana Budal in Marija Češčut. Večer je sklenil pisatelj A. Rebula.

UPODOBITEV ŠKOFA SLOMŠKA

Slovenska slikarka Bara Remec, ki ustvarja v Argentini, je avtorica novega portreta našega svetniškega kandidata škofa Antona Martina Slomška. Gre za olje 52 x 68 cm iz leta 1985, last pisatelja Zorka Simčiča. Pred oblikovanjem slike je Remčeva prebirala škofove spise. Nastal je portret, ki kaže obenem škofovo dobroto (izraz ust) in strogost ter pravičnost predstojnika (izraz oči). Foto Ivan Arnšek.

KIPAR AHČIN

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je 29. novembra odprla razstavo kiparja Franceta Ahčina. Predstavili so se tudi mladi slovenski likovniki, ki jih zbira okoli sebe ob sobotah.

TEATRO COLON

V najbolj znanem argentinskem gledališču Colon so v zadnjem času nastopili trije mladi slovenski pevci. Poleg Bernarde Fink, ki je znana tudi v zamejstvu in Sloveniji, je kot komorni in operni solist nastopil Janez Vasle, s samospevi pa Marko Bajuk.

1.100 TAIŽÉJCEV

Na prehodu iz starega v novo leto se je 1.100 mladih Slovencev udeležilo mednarodnega mladinskega ekumenskega srečanja v Londonu, ki sodi med pobude gibanja iz Taizéja. Med njimi je bilo tudi nekaj zamejcev. Brat Roger je napovedal, da bo maja veliko molitveno srečanje taizéjcev v Ljubljani.

DR. KREMŽAR V SEV. AMERIKI

Dr. Marko Kremžar, ki je med vodilnimi slovenskimi katoliškimi javnimi delavci v Argentini, je oktobra obiskal slovenske ustanove v Clevelandu in v zlatih mestih Kanade.

Dramska skupina »Štandrež« je naštudirala Narodnega poslanca

Izid petnajstega literarnega natečaja Mladike

Za letošnje nagradno tekmovanje literarnega natečaja Mladike smo dobili 10 novel in 5 ciklov pesmi. Največ sodelavcev se je oglasilo iz matične domovine, in sicer sedem, zastopani pa so kraji: Portorož, Reka, Pleterje, Piran, Ljubljana, Jesenice in Renče. Eden je iz Koroške, eden iz Argentine, Tržaško predstavljajo Veliki Repen, Boršt in Licej France Prešeren, Goriško Števerjan in Sovodnje.

Prispevki v prozi so mnogovrstni in segajo od moderne basni do opisovanja božičnih običajev, razpravljanja o življenju in smrti, življenja v predvojni Ljubljani, spominov na mladost, premišljevanja o večnosti narave in seveda prikazovanja ljubezni z različnimi začimbami.

Tudi oblikovno so prispevki različni in segajo od modernega in občutenege podajanja do realističnega opisovanja s poučnim navdihom.

Podobno so tudi cikli pesmi mnogovrstni in segajo od umetniško občutljivih impresij do pripovednih pesmi z realističnimi opisi in skromnim pesniškim poletom. Kot zanimivost naj povevmo, da smo dobili tudi sonetni venec z akrostihom po Prešernovem zgledu.

Komisija je vse prispevke skrbno pretehtela in zlasti upoštevala umetniško nadarjenost in jezikovno kulturo. Ugotovila je, da lahko podeli vse tri nagrade za prozo in drugo in tretjo za cikle pesmi.

Komisija je takole utemeljila nagrade:

1. nagrado za prozo je dobilo delo **Listi iz dveh dnevnikov**. Pripoved prikazuje dvoje življenjskih slik, prvo iz predvojnega Ljubljane, drugo iz povojnega hrvaškega mesta. Avtorico odlikuje izredno svež zajem življenjskega gradiva, in to v verzirani in kultivirani literarni obliki. Iz dela odseva topla človečnost in plemenit posluš življenjskemu utripu.

Avtorica dnevnika je Dolores Terseglav - Štrucelj z Reke, ki je tudi lani dobila 1. nagrado.

2. nagrado za novelo je dobilo delo **Njeno oko gre za mano**. Zgodba, navdahnjena z moderno brezizglednostjo, razvija avtorica na psihološkem zblizjevanju dveh zagrenjenih človeških likov, ki ju je zaznamovala bližina smrti. Pripoved odlikuje jezikovna in literarna verziranost.

Milojka Žižmond

Avtorica novele je Milojka Žižmond Kofol iz Renč.

3. nagrado je dobila novela **Modras**. To je asociativni spominski zapis, ki družni mladinski spomin z nenavadnim doživetjem. Novela kaže spretno pisateljsko roko.

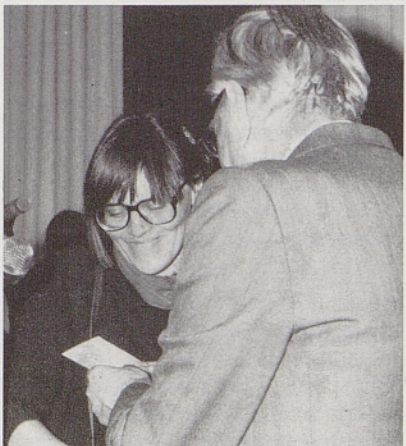
Avtor novele je Pavle Zidar iz Portoroža.

V poeziji je dobil 2. nagrado cikel **Strune v duši**. V ciklu krajših pesmi izraža mlada avtorica vrsto rahlih občutij, uglašeni na razpoložensko zaje-manje narave in na nežno prisluškovanje sebi in sočloveku.

Avtorica je Terezika Srebrnič iz Števerjana.

3. nagrado je dobil cikel **Obup**. V ciklu pesmi, ki so napisane v tradicionalni obliki, izraža avtorica vrsto emocij, uglašeni na tragično življenjsko občutje.

Avtorica cikla je Nada Dobovičnik Ošlak iz Slovenj Gradca oz. Celovca.

Terezika Srebrnič

Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške
prosvete

razpisujeta

XIII. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1987. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

LETOŠNJI DOBITNIKI PRIZNANJ MLADI ODER

Na Prešernovi proslavi v Peterlinovi dvorani so tudi letos razdelili priznanja Mladi oder, ki sta jih že dvanajstič podelili SLOVENSKA PROSVETA in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE iz Gorice. Priznanja so prejeli: v tretji kategoriji srednja šola FRAN ERJAVEC iz Rojana; licej FRANCE PREŠEREN iz Trsta; osnovna šola FRANCE BEVK z Opčin; srednja šola IVAN TRINKO iz Gorice; osnovna šola FRAN ERJAVEC iz Štandreža. V drugi kategoriji (društva) so priznanja prejeli: MARIJIN DOM pri Sv. Ivanu v Trstu; prosvetno društvo MAČKOLJE; SLOVENSKI KULTURNI KLUB iz Trsta; igralska skupina FINŽGARJEVEGA DOMA na Opčinah; prosvetno društvo HRAST iz Doberdoba. V prvi kategoriji (dramske skupine) pa so priznanja prejeli: igralska skupina prosvetnega društva ŠTANDREŽ; ŠENTJAKOBSKA DRAMSKA SKUPINA iz Trsta in Amaterski oder JAKA ŠTOKA s Proseka in Kontovela.

MINISTER IN POKOLI

Dne 29. decembra je na Angleškem umrl Lord Stockton, 92-letni nekdanji politik Harold Macmillan, ki je bil od leta 1957 do 1963 britanski konzervativni ministrski predsednik.

Njemu je lani posvetil knjigo Minister in pokoli zgodovinar ruskega rodu Nikolaj Tolstoj, ki ga obtožuje, da je glavni krivec za predajo slovenskih in srbskih protikomunistov iz Vetrinja v Jugoslavijo maja 1945, kot tudi za nasilno vračanje Kozakov iz Lienza in za zavrnitev Hrvatov pri Pliberku, kar je privedlo do strašnih pokolov.

O tej knjigi obširno poroča letošnji Koledar celovške Mohorjeve družbe, in sicer z že znanimi podpisi predstavnikov Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev iz Toronta.

Avtorji omenjajo vse večje zanimanje v Sloveniji za to tragično stran pretekle zgodovine in pričevanja preživelih v zdomstvu. Tolstoj pa priznava, da je leta 1983 s študijo Celovška zarota (lani je v Celovcu izšel slovenski prevod v samostojni brošuri) prvič prikazal pred mednarodno javnostjo vetrinjsko tragedijo na podlagi angleških dokumentov.

Študija je januarja 1984 spodbudila reportažo angleške televizije BBC, ki je pritegnila k pričevanjem tudi nekdanje akterje dogodkov na Koroškem. Po oddaji pa so se Tolstoju oglasili še drugi nekdanji častniki. Na razpolago je imel 19 slovenskih pričevalcev. Na podlagi vsega tega in novih raziskav je aprila lani izdal že omenjeno knjigo *The Minister and the Massacres*.

V članku sledi opis posameznih poglavij, kar je zanimivo, ker večini slovenskih bralcev knjiga ni dostopna. V prvem poglavju opisuje Tolstoj prodiranje zavezniških čet v severovzhodno Italijo in predajo srbskih in slovenskih četnikov ter primorskih domobrancev 3. maja pri Krminu. Drugo poglavje opisuje beg velikih skupin Slovencev, Srbov, Rusov in Nemcev preko Slovenije na Koroško. Tretje poglavje je posvečeno Kozakom, ki so se jeseni 1944 pomikali skozi Slovenijo v Karnijo (kar je že obdelano v italijanskem leposlovju) do prehoda na Koroško in nastanitve v taborišče pri Lienzu.

Četrto poglavje je nekje središčno, ker opisuje Macmillanov obisk v Celovcu, čemur Tolstoj pripisuje usodne po-

sledice za protikomunistične begunce, za katere je bilo odločeno, da jih vrnejo v Jugoslavijo oz. Sovjetsko zvezo, dejansko večinoma v smrt.

Peto poglavje - Strategija prevare - govori o načinu zvijačnega ali nasilnega vračanja. Šesto poglavje opisuje vračanje Slovencev in Srbov iz Vetrinja, sedmo pa pokole v Kočevskem Rogu in pričevanja treh čudežno rešenih slovenskih domobrancev. Najdaljše je osmo poglavje, ki govori o vračanju Kozakov, o čemer je Tolstoj pisal že v prejšnjih delih. Deveto poglavje dodaja podrobnosti o vračanju tudi ruskih emigrantov iz časa državljanske vojne.

Deseto poglavje opisuje prihod maršala Alexandra na Koroško. Ta je ustavil vračanje slovenskih civilistov. Enajsto poglavje pripoveduje o tem, kako je resnica o dogodkih počasi prihajala na dan v povojnih letih, zadnje poglavje pa se vprašuje o razlogih, ki so Angleže privedli do vračanja.

Avtorji slovenskega članka priznavajo, da je tudi zanje Tolstoj objavil marsikatero novost, ne morejo pa mu pritegniti v sodbi, da je bila krivda za izročanje predvsem Macmillanova, medtem ko je bila Alexandrova veliko manjša. Po njihovem mnenju Tolstojevemu namenu navkljub, iz same knjige izhaja, da je bil Alexander komaj kaj manj odgovoren od Macmillana. Ob koncu izražajo upanje, da se bodo v prihodnjih letih odprli še novi tajni arhivi, da se popolnoma osvetli resnično ozadje dogodkov.

NAVJE

Plečnikovo pokopališče za velike slovenske osebnosti Navje v Ljubljani so z odlokom občine Ljubljana-Bežigrad vključili med kulturne in zgodovinske spomenike. Skrb za vzdrževanje je prevzela delovna organizacija Slovenijales-Trgovina.

SLOVENSKI NARODNI PROGRAMI

To je naslov študije mlajšega ljubljanskega zgodovinarja dr. Janka Prunka, ki je znan že po monografiji Pot krščanskih socialistov v Osvobodilno fronto. Knjigo je izdalo društvo 2000, obsega pa študijo in besedila slovenskih narodnih programov od 1848 do 1945.

Škoda, da nekoliko več ne povedo o Tolstojevem uvodu. V njem namreč zgodovinar omenja svojo knjigo *Žrtve Jalte* iz leta 1978. Z njo je opozoril svetovno javnost, da so zahodni zavezniki v letih 1944-47 izročili Stalinu več kot dva milijona sovjetskih civilistov in vojakov, kar je bilo v soglasju s sklepi iz *Jalte*, začelo pa se je že pred njimi na Bližnjem Vzhodu. O izročanjih Rusov na Koroškem maja in junija 1945 je prišel do prepričanja, da niso bila posledica hudega stanja tistega trenutka. Že takrat mu je vedno bolj izstopala vloga Harolda Macmillana. Knjiga je vzbudila zanimanje tudi pri beguncih iz Jugoslavije, ki so mu začeli prigovarjati, naj opiše tudi vračanje njih rojakov Titu.

Tolstoj pravi, da se sprva za to ni zanimal, vendar ga je citat iz nekega angleškega dokumenta pripravil do tega, da je začel študirati izročanje Slovencev in Srbov iz Vetrinja ter Kozakov iz Lienza. Po štirih letih je objavil *Celovško zaroto*, to pa mu je prineslo vrsto novih pričevanj in razčiščevanj, saj je prišlo do odmevov in polemik. Sledila je sedanja knjiga.

Tako knjiga *Minister in pokoli* kot brošura *Trial and Error*, ki je izšla lani v Torontu in svari pred nezanesljivostjo komunističnih virov pri iskanju nacističnih vojnih zločincev v Kanadi, sta kot dar bralca iz Severne Amerike v uredništvu *Mladike*.

Pri vsej tej problematiki pa je treba opozoriti še na pravkar izšlo posebno, 12. lansko številko ljubljanske revije *Borec*. V njej je celotno gradivo britansko-jugoslovanskega srečanja zgodovinarjev decembra 1985 na Brdu pri Kranju s predavanji in prepisom diskusije. Naslov zajetnemu zvezku, ki ga je uredil dr. Dušan Biber, je Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji. Poleg tržaškega vprašanja in drugih vidikov tistega obdobja v Sloveniji in Jugoslaviji zavzema pomembno mesto problematika vračanja protikomunistov. O tem je predaval mladi angleški zgodovinar dr. Robert Knight, ki je pisal pred Tolstojevu knjigo, a je zelo kritičen do njegove študije *Celovška zarota*. Odmevi o vračanju so še v nekaterih predavanjih, a tudi v kar sproščeni debati, ki prinaša tudi osebna pričevanja, k čemur se bo treba še povrniti.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

ODBOR ZA ZAŠČITO UMETNIŠKE SVOBODE

**V Beogradu deluje gornji odbor.
Takole opozarja na anomalije:**

Sporočilo št. 40

Praksa administrativnih posegov v kulturi, ki je sicer obsojena v vseh uradnih dokumentih te družbe, ne samo da je zaživela v zadnjem času na posebej grob način, temveč grozi, da se bo spremenila v vsakdanji pojav. Nekaj najbolj drastičnih primerov takšne prakse, ki so se zgodili v zadnjem času ali pa se ravnokar dogajajo, da pred njimi nevarnimi mehanizmi niso zaščitene niti najvišje kulturne in znanstvene institucije.

1. Primer, ki se je septembra zgodil znanstvenemu sodelavcu SANU dr. Dinku Davidovemu je takšne narave, da vzbuja najglobljo zaskrbljenost. Dr. Davidov je kot pooblaščenec Srbske akademije znanosti in umetnosti hotel znanstveno-raziskovalno nalogo na področju Bosne in Hercegovine (banjaluško področje) zbrati podatke in gradivo o usodi srbskih kulturno-zgodovinskih spomenikov v drugi svetovni vojni. Ko je po nekaj dnevih dr. Davidov odšel v Beograd, je naletel na veliko presenečenje. Že na začetku poti ga je prestregla policijska patrrola in ga privedla v SNZ. Prišlo je do mučnih in dolgotrajnih zasliševanj, ki so bila tako izčrpana, da je dr. Davidov omedlel in je potreboval nujno zdravniško intervencijo. Zapolnili so mu ves raziskovalni material, ki ga je zbral na tej poti, tako da od celotnega zdravstveno-raziskovalnega gradiva ni ostalo ničesar.

Odbor za zaščito umetniške svobode najostreje obsoja takšen pritisk na svobodo kulturnega dela in meni, da je v nasprotju z osnovnimi demokratičnimi načeli.

2. Drugi primer je povezan z Domom kulture Studentski grad in usodo njegove urednice za znanstveno-kulturološki program Jelice Roćenović. Ta primer s svojimi posledicami izziva najmučnejše asociacije. Ko je namreč Jelica Roćenović nekega jutra prišla na delo, so ji sporočili, da je suspendirana z mesta urednice in premeščena na mesto knjižničarke v Domu, brez kakršnegakoli postopka. Jelica Roćenović sploh ni vedela, za kaj gre, toda kmalu je v Studentu (27. 11. 1985) izšel tekst, v katerem se ob najbolj grobih političnih diskvalifikacijah zahteva njena odstranitev z dela. Odločilen »argument«, na katerega se člankopisec sklicuje je, da so kulturni programi, ki jih pripravlja Jelica Roćenović, preveč obiskani, kar je po njegovem mnenju skrajno dvomljivo. To pomeni, da programi v Domu kulture Studentski grad ne bi smeli zbudjati po-

zornosti javnosti in biti obiskani, da bi bili lahko uspešni. Mislimo, da komentar ni potreben.

3. Kot je znano, se je v teh dneh znašla pod udarom členu o »moralnopolitični neoporečnosti« še ena knjiga in je bila po hitrem postopku umaknjena iz kulturnega in družbenega obtoka. Gre za knjigo Socialni problemi jugoslovanskega društva, v kateri skupina naših znanstvenih delavcev na eksakten in argumentiran način analizira določene negativne pojave v našem družbenem življenju.

Sprašujemo se, na kakšen način je možen kritičen dialog z družbo, s tistim, kar je v njej negativnega (za kar se sicer vsi zavzemamo), če se vsaka kritična misel duši in iztreblja že v samem začetku.

4. Ravnokar smo zvedeli, da so članu našega združenja Milanu Mladenoviću trajno odvzeli osebne dnevnike, ki so bili svojčas zaplenjeni kot sodno dokazilo in jih je bilo treba po sodnem odloku vrniti lastniku. Sedaj je odlok znova spremenjen in osebni dnevnik so trajno odvzeli.

Slovenska
družina
ima
na mizi
mladiko

Ali to pomeni, da se pri nas uveljavlja še ena oblika kontrole občanov ter da človek ni več odgovoren le za svoja javna dela, za tisto, kar je javno izrekel ali publiciral, temveč tudi za najintimnejše tokove svojih misli, ki jih zaupa le intimnim dnevnikom in zasebnim beležkam? V upanju, da gre le za trenutni nesporazum ter da takšna praksa nima podlage za to, da bi se ukoreninila v tej družbi, pričakujemo, da bodo Milanu Mladenoviću vrnjeni osebni dnevniki, tako kot je bilo sodno že določeno.

Beograd, 25. 12. 1985

Za odbor: Podpredsednik Djordjijve Vuković
(MLADINA št. 2/1986)

POLEMKA OKROG HOMILIJE (časnikar Dnevnika nadškofu Šuštarju)

M.: »Pred dnevi mi je prišla v roke brošura Oznanjevalec, ki naj bi bila — če kaj razumem — pomagalo pri homilijah. Pripravila jo je Komisija za oznanjevanje pri Medškofijskem pastoralnem svetu, izdal pa Nadškofijski ordinariat v Ljubljani. Nič ne piše da bi bila zaupne narave in kar je takšnih reči, čeprav je — toliko poznam stvari — namenjena duhovnikom pri njihovem odgovornem in koristnem delu.

Ko sem jo prebiral, priznam, prijetno presenečen nad njeno sistematično vsebinsko preglednostjo in živo aktualnostjo, sem si poleg nekaterih drugih obkrožil tudi naslednji odlomek:«

»Sinovi krščanske domovine. Toliko izrečenih besed, zapisov in knjig je bilo potrebnih, da danes lahko črtamo krščanstvo iz domovine. Pustili smo si vzeti lepe navade, tako učili otroke, sram nas je bilo storiti kaj, kar je dišalo po svetem, božjem... Sedaj pa imamo to zmaličeno domovino. Pa nam je še vedno bolj dragocen bralni material brez cene in vrednosti, kot spodbudna in resnična beseda, ki je tudi ni malo na razpolago, pa je zanjo škoda denarja.

Zavržci lepote, uničiti okolje, moralno degradirati narod, pozabiti na vero — to je narodni genocid, ki so mu botrovala v veliki meri prav družbena občila z veliko polnesnic in laži.«

M.: »Upam, da so opisani elementi za homilije, oziroma nastavki zanje, pomota in nič več kot to. Življenje je včasih podobno drsalnici, na kateri lahko spodsrsne komurkoli. Mislim, da gre bolj za to kot za kaj drugega, zato Vam tudi pišem v miru in brez jeze, v upanju, da bo gospodarska, politična in moralna prenova (kjer Vaš prispevek — objektivno vzeto — ni zanemarljiv) slovenskega naroda potekala samo v soglasju z njim in ne proti njemu.«

Milan Meden

(Lj. DNEVNIK, sobotna priloga št. 249/86)

»SPOROČILO« MODERNIH PISATELJEV

Slavko Janevski, pisatelj iz Skopja: »Tudi pri tistih, ki so svoja dela označili za sporočilo, tega sporočila nikdar nisem našel. Če je knjiga dobra, posebnega sporočila ne potrebuje. Če je slaba, je sporočilo to, naj pisatelj neha pisati.«

(7 D, jan. 86)

Aleksij Pregarc: Duh po apnencu

Tržaški pesnik Aleksij Pregarc je prišel do četrte pesniške zbirke z naslovom **Duh po apnencu**, izšla je pri ZTT v Trstu proti koncu leta 1986. Na 55 straneh prinaša 32 pesmi, ki so razvrščene v 5 ciklov, štiri daljše pa stojijo zunaj njih. (O prejšnjih zbirkah glej M 1983, 37; 1986, 160).

Prva daljša pesem je uvodna **Smrt poduhovljenca**, v kateri pokoplje Pregarc Nič, ki pa že med sprevodom razpade s krsto vred. Nič, problem, ki ga obravnavajo samo še redki slovenski kulturniki, tudi Pregarc ga ni podal pesniško prepričljivo in logično: pogrebci so nesli proti večeru drugega dne krsto »odvečneža«, a ta je »pri dotiku z domom smrti razpadla«, toda tudi kosti in duha ni bilo nikjer, kljub temu pa so tretjega dne »Nič zagrebli«. Grob so kopali »grobarji s statusom grobarjev«, »leni in sivi krtovi bratje«, »so mučili pokoj zemlje«; jama je bila »lutkovna škatla brez pokrova«, »tu bo počival kot v dišeči bonbonieri«.

V **Baladi o krvavi dojlji** je »sesal dojke požensčene Evrope / dokler se ni razgalila / v vsej živalskosti / brez sramu / brez razlik / brez selekcije / divjak proti nebogljenosti«. Potem je najbrž peklensko počilo in »skoro dvajset let / elektrošoki / bele halje...«, »zdaj imam lepo penzijo / in invalidnino«. Pesem bi morala biti tragična, vendar bralca ne prevzame, ker je preveč narejena.

Ozemlje ob meji poje o zemlji ob meji, poteptani z napadi in umiki, morala bi biti njegova domovina, a se mu zdi »neprijazna domovina«, ljudje pa »bolj in bolj leseni / leseni in grdi / namršče-ni in stari«.

Sožitje je ponatis iz dvojezične zbirke **Poesie - Pesmi** (1974) in poje o protislovnem človeku-človečku, ki ustvarja zmedo, kraljuje in živi »edinstveno čudovito življenje«. Pesem je sestavljena iz naštevanja in protislovij.

V teh pesmih je posegel Pregarc v evropsko dogajanje, torej iz svojega sveta, zato je dostikrat narejen in neprepričljiv. Primerje, prispodobe so ali starinske ali preveč iskane, nedoživete, dostikrat nejasne, neprimerne, preveč je tudi naštevanja in antitez, ki niso vedno učinkovite. V to vrsto spadata tudi daljši pesmi **Ecce homo** in **Molitev postopača** iz cikla **Ecce homo**.

Pravi in najboljši Pregarc je v krajših pesmih, ki so zbrane v ciklih: **Otroci brez solza**, **Zimzelni Kras**, **Ne, nisem obseden** in **Skice v sivem**.

V ciklu **Otroci brez solza** se spominja mladosti med zadnjo vojno, »grdih in brezglavih dni«: mlečnega potoka, ob katerem so matere prale perilo; večerov s skromno večerjo; matere, s katero gresta v mlin ob Glinščici in se bojita bombnikov; vojnega mrliča na paši; srečanja s partizani; mobilizacije za v hosto, tudi očeta; pečenja ukradenega krompirja na paši in zabave nekaj vaščank z nemškimi vojaki; starega Krištofa, ki je pasel tri krave v ogradi, ko so mu dve vzeli, »je omahnil med hrastiče«.

To so drobne slike, v katere je pesnik z nekaj besedami prepričljivo ujel tedanje težke čase, ki jih je doživljal kot otrok s svojimi sovrstniki, doživljal v običajnih otroških igrah, sredi strahu in groze, vendar brez solz, kakor je poudaril v naslovu, saj otrok hitro pozabi na hudo in najde vsak dan kaj novega. Ob tem pa je nakazal tudi težave odraslih, stiske in nasilja, ki jih je povzročala vojna.

Cikel **Zimzelni Kras** obsega tri krajše pesmi o Krasu, tri podobe, kakor bi jih bil naslikal Lojze Spacal. Prva: »Prstena vijuga / skozi stebrišče škrbin je rdečkasta / melanholija Krasa / blažilni lek zbezanega potnika / iz cementnih sanj.« Malodušnost zliva v

kraške požiralnike, kjer se spreminja v trpek upor. Domačija umira. Kraška narava — vizija upora in zmage.

V teh pesmih je z nekaj potezami naslikal značilnosti Krasa, njegovo lepoto in simboliko, saj so mu ostri kamni in trave »kriki upora / krik nekdanjega ljudstva / krik zmage«. Te pesmi so izšle 1985 v pesniško-grafični mapi **Tri podobe — tri pesmi**.

V ciklu **Ne, nisem obseden** poje, da ni pijan in tudi ne obseden, krčevito se bori za fantazijo, protestira proti vsem in vsemu, hoče biti svoboden, noče hoditi po povelju in v vrsti, rajši »posedam na klopki pred spomenikom padlim«, z dekleti se samo zabava.

V zadnjem ciklu **Skice v sivem** so pesmi o minevanju, o tujo sti v kraški vasi, o neprijateljstvu med sosedi, o kamnu, ki se ne zmečka, zadnji pesmi pa se obrača na smrt: »dobrodošla smrt / v tebi je lahko zaspati / vsa minljivost je zdaj sončen raj / le sanje... / sanj ni več / a če sanj ni, ni nebes / grozljiv je tvoj prihod«.

Jedro Pregarcove zbirke je zasidrano v opisovanju Krasa in izpovedovanju lastnega nemira in nezadovoljstva. Pesnik s Krasom živi, globoko občuti njegovo enkratno lepoto, zna jo zajeti v občutene pesmi, ki pa imajo tudi globlji simbol, kakor smo že videli. Prav tako se zna prepričljivo zamisliti v svojo mladost, ki mu je potekala sredi vojnih grozot in vsestranskega pomanjkanja in nevarnosti. In še eksistencialne stiske sodobnega življenja.

Tončka Curk: Pravljice

Pisateljica Tončka Curk, doma iz Slapa pri Vipavi, ki živi od mladih let v Trstu, kjer je bila uradnica in je zdaj v pokoju, se je v povojnih letih uveljavila z radijskimi igrami za otroke in odrasle, z radijskimi pravljicami in dramtizacijami znanih domačih in tujih romanov, nad 30 let pa sodeluje pri mladinski reviji Pastirček z zgodbami, pravljicami in dvema celoletnima povestma. Leta 1983 je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi njena povest **Deček z Gornjevipavskega**, leta 1986 pa v Knjižnici Pastirček v Gorici knjiga **Pravljice 1**.

V knjigi je pet pravljic in pripovedujejo o krutem graščaku, ki izkorišča kmete, a ga kaznujejo vile, ko zida grad na njihovi ravnici; o deklici, ki si želi živo punčko in obišče štokrleje, nazadnje ji mati ugod; o fantu, ki tako lepo igra na harfo, da si pridobi vilo v gozdu, zgubi pa harfo; o princesi, ki so jo ugrabili razbojniki, zaradi dobrote in lepote pa se z vilino pomočjo poroči s kraljevičem; o razvodu v Kanalski dolini, ki so ga postavile vile, da bi povodni mož ne spremenil doline v jezero.

Vse zgodbe so pristne pravljice, v njih nastopajo pravljična bitja, kot so vile, palčki, škratje, povodni mož, živali in potoki se pogovarjajo, ob njih pa živijo dobri in hudobni ljudje. V duhu pravljic so dobri poplačani, hudobni kaznovani, vendar pa nauk nikjer ne izstopa, vse je obrnjeno tako, da si mladi bralci sami izluščijo jedro. Vsaka zgodba je lepo zaokrožena, pripovedovanje je jasno in nazorno, primerno otroškemu svetu in dožemanju. Pravljice so tako privlačne in življenjske, da bodo otroci uživali ob njih, in ker so večinoma postavljene v slovenski svet, se jim bo tudi v tem pogledu nekoliko razširilo obzorje.

Pravljice so nazorno ilustrirane, uvod pa jim je napisala goriška pesnica Ljubka Šorli.

GLEDALIŠČE

VILINČKOV SKOK NA ZEMLJO

Lahko bi rekli, da je ena najbolj uspelih iger v letošnjem repertoarju SSG — vsaj po odzivu publike, kateri je namenjena, sodeč — morda prav otroška Viliček z lune Bena Minolija. Morda zaradi nezahtevnosti gledalcev? Zna biti. In vendar so me radostni otroški obrazi, ki so navdušeni spremljali dogajanje na odru, prisilili k razmišljanju.

Zgodba o pravljicnem bitju — Viličku — ki pade z Lune na Zemljo, ni sama po sebi nič posebnega, morda pa je prav zato otrokom tembolj privlačna. Otroškemu svetu je razumljiva, ker uporablja govorico tradicionalne pravljice, ki je že po samem bistvu, v svojem izvoru tesno povezana z otrokovim čutenjem in doživljanjem. Primerna pa je predvsem za osnovnošolsko mladino. Zgrajena je, kot vse klasične pripovedke, na osnovi Proppovih funkcij in sicer nekako v takem zaporedju:

Junak gre od doma oziroma dobesedno pade na zemljo. Tu se sreča s človeško hudobijo, zahrbtnostjo (Pavlihec) in nezaupljivostjo (miličnik in župan). Po krivem ga osramoči in mora v ječo. Pred vsemi je torej obdano. Toda s pomočjo oseb, ki ne gledajo na svet le z očmi in razumom, ampak predvsem s srcem (Miška in Cepetepenogica), razkrinka hudodelca, ki je kradel hruške. Spoznanje, da je življenje na svetu vse prej kot lahko, vzbudi Viličku domotožje. A povratek na Luno ni lahek. Potreben je napor vseh prijateljev, ki z rokami tvorijo pravo lestev, po kateri se bo naš junak lahko povzpел do svojega satelita.

Vsemu temu pa je dal avtor pravljice nekaj svojega: poanto o tišini. Viliček ne govori, izraža se le s kretnjami. Vsakovrsten hrup pa mu je vir bolečine. Na nevsiljiv način prikaže otrokom to bolezen sodobnega človeka: hrup, ki usužnjuje odrasle in otroke. Ne da mu miru podnevi in skorajda še ponoči ne. Saj gre za pravo mamilo našega časa, brez katerega se človeku svet zazdi prazen, dolgočasen in se ne zaveda, da to, kar je v resnici prazno in zdolgočaseno, je prav on, ki v tišini ne zna prisluhniti svojemu telesu, svojemu srcu.

Tu pa je treba še dodati, da pade Viliček z Lune ravno zaradi prevelikega hrupa, ki ovija naš planet. Avtomobili, stroji ipd. tako zamajajo Zemljo, da se z njo strese celo vesolje z Luno vred, da se Viliček nehote znajde med zemljani. Šumi in ropoti v sve-tu pa zadobijo neko novo razsežnost, saj vla-

da hrup tudi v človeški duši, ali bolje: zmeda, neiskrenost ipd. so zasvojili tudi človeško srce. Na takem svetu se pa ne more živeti. Zato si junak zaželi spet domov.

Pri predstavi je bilo presenetljivo predvsem sočustvovanje otrok z glavnim junakom, še več: istovetenje z njim. Viliček, simbol dobrega, nedolžnega, je otroke dobesedno osvojil. Napeljali so vse vile, da bi hudobnega Pavlihca razkrinkali. To istovetenje z dobrim in odvratanje zlega je vsekakor pomenljivo, saj »nima v luči Proppove teorije samo psihološkega opravičila, ampak globlje, v krvi zakoreninjeno opravičilo.« (G. Rodari, srečanje z domišljijo, str. 55. V isti knjigi lahko dobite tudi nekaj več podatkov o Proppovi teoriji.)

Gledalce je poleg tega nenehno spremljal občutek, da so se tudi igralci vživeli v otrokov svet in sekundirali njihovo doživljanje. Posebna pohvala naj gre mlajšim igralcem, ki so svoje vloge dobro odigrali. Tudi preprosta, a učinkovita scena Andreja Pisanija je nedvomno pripomogla k uspehu predstave. Le pri glasbeni opremi je nekoliko motilo to, da so bile pevske točke posnete. Skratka, splošen vtis, ki ga lahko odnese povprečen gledalec, je vsekakor pozitiven. Režiser Sergij Verč je s svojo ekipo zmo-gel pričarati košček otroškega sveta, pa čeprav bi se po odzivu publike morda lahko reklo, da se je srednješolcem zdela igra preveč »otročja«. Morda res, saj odgovarjajo njihovi razvojni dobi bolj pustolovske zgodbe in taki junaki, ki so bližji odraslemu svetu. In vendar sem prepričan, da je v marsikateri odrasli osebi le vzbudila — čeprav samo za trenutek — kanček hrepenenja po čisti in pristni otroški nedolžnosti in iskrenosti.

mak

KNJIGE

PIETRO ZOVATTO:
TRIESTE TRA UMANESIMO
E RELIGIOSITÀ

Pri Centro studi storico-religiosi Friuli-Venezia Giulia in Trstu je izdal Pietro Zovatto, duhovnik in profesor na tržaški univerzi, pomembno znanstveno knjigo **Trieste tra umanesimo e religiosità**. V knjigi je več razprav o vodilnih tržaških pisateljih tega stoletja glede na njihovo humanistično in religiozno občutje, kot so Biagio Marin iz Gradeža, pesnik Umberto Saba, pesnica Lina Galli, kritik in pisatelj Silvio Benco, pesnik Marcello Fraulini in pisatelj Fulvio Tomizza. Ob njih pa je Alojz Rebula predstavil Srečka

Kosovela, minerja skrivnosti, in Fedora Feluga Petronio Dragotina Ketteja in Trst, religiozne momente v njegovi liriki. Širšega zamaha sta razpravi Bruna Maierja o sodobni tržaški literaturi in kulturi in Fabia Calabreseja o religioznih tematikah v znanstveni fantastiki.

Največ in najbolj poglobljenih razprav ima urednik Zovatto, ki je predstavil Umberta Sabo, Silvia Benca, Fulvia Tomizzo in Lino Galli, med štirimi tri najvažnejše pisatelje. Ugotovil je, da je pomenilo v Trstu v začetku stoletja med bogatim meščanstvom, če je bil kdo praktičen katoličan, da je bil istočasno tudi avstrijakant. Iz tega je sledilo: če je kdo odpadel od rimske katoliške vere, je s tem politično odklonil Avstrijo. Značilna za to duševno razpoloženje sta mazzinijevska republikanca Roberto Seccadenari in Guglielmo Liposi: oba sta se zaradi iredentistične vneme izbrisala iz vere malo pred prvo svetovno vojno, po združitvi Trsta z Italijo pa sta se spet vrnila vanjo. Tudi Benco se je okoli 1908 izbrisal iz vere, prav tako njegova žena pred poroko, ki je bila krščena Judinja, a se je 1938 zaradi rasističnih zakonov in prepričanja vrnila k veri. Tudi Saba je bil Jud in je po lastnih besedah »neskončno ljubil Jezusa«, ni mu pa mogel priznati božanske narave.

Tomizza se je znal poglobiti v ljudsko dušo svojih Istranov, ki je bila katoliška in kmečka, ni pa mogel priznati vere v Boga, ker ga »transcendenčni misterij prekaša, ker preveč presega ljudske pobožnosti«.

Bogato tržaško meščanstvo je verjelo samo v razum, v njem je prevladovalo prepričanje, da ne moreta skupaj živeti razum in vera. Če pa se je le v kom oglasilo religiozno čustvo, je bilo to skrito v globini srca in je samo občevalo z Bogom, brez cerkvenega posredovanja. Najvišje vrednote so bile: svoboda, bogastvo, udobnost in uživanje.

Rebula je zavrnil udomačeni kliše o Kosovelu, da je bil pesnik Krasa in marksist, in pokazal, da ni bil poln samo religioznosti, ampak tudi mističnosti. Čeprav Kosovel ni bil vedno v soglasju s cerkveno ustanovo, je bil po Rebulovih besedah »njegov svet premočno zasidran ob lestvici najvišjih človeških vrednot, da bi ne bil s prepadno močjo pritegnjen na Kristusovo gravitacijsko polje«. Ko je šel zadnjič iz bolnišnice, je dal gospodinji denarja, da kupi dve sveči v čast Materi božji, na smrtni postelji pa se je izpovedal.

Enako previden s poslednjimi zakramenti je umrl mladi Kette, ki je v življenju omahoval med panteizmom in krščansko vero, ki

(dalje na 4. strani platnic)

NOVICE KNJIŽNICE DUŠANA ČERNETA - TRST (8)

1. Inventarizacija.

Leta 1986 je bilo inventariziranih 1152 knjig in periodičnega tiska. Skupno je sedaj inventariziranih 2728 knjižnih enot. Pripomniti pa moramo, da je v skladiščih knjižnice še preko 3.000 knjig, ki niso še inventarizirane. Upamo, da bomo v tem letu nadoknabili zamujeno.

2. Katalogizacija.

V preteklem letu smo nadaljevali s katalogizacijo knjižnega gradiva. Poleg centralnega kataloga smo uvedli še katalog slovenskega zdomskega tiska. V centralni katalog je bilo vloženih 1066 kartotečnih listkov. V katalog zdomskega tiska pa je bilo vloženih 394 kartotečnih listkov. V signaturni katalog pa je bilo vpisanih 564 zaporednih knjižnih izdaj.

3. Oprema.

Leta 1986 smo nabavili tri železne knjižne omare. Te omare služijo za hranjenje slovenskega zdomskega tiska.

4. Stiki.

V minulem letu smo še bolj poglobili stike s slovenskimi ustanovami, ki delujejo po raznih državah sveta. Okrepili smo predvsem stike s slovenskimi kulturniki iz Združenih držav Amerike in Kanade. Leta 1986 je knjižnica odposlala 29 dopisov raznim ustanovam in posameznikom; prejela pa je 26 odgovorov. Pripomniti moramo, da so vsi,

namov je nabavni oddelek ljubljanske knjižnice izbral gradivo za izpopolnitev svojega knjižnega fonda. Knjižno gradivo darovano in poslano v Ljubljano je obsegalo 72 knjig in brošur ter 73 številk raznega periodičnega tiska. Narodna in univerzitetna knjižnica pa je naši knjižnici darovala nekaj slovenskih starejših in novejših bibliografij ter par najnovejših izdaj.

5. Bibliografija.

Delo pri pripravi bibliografije slovenskega tiska v Argentini se redno nadaljuje. Upamo, da bo publikacija izšla v tem letu.

6. Izpopolnjevanje knjižnega gradiva.

Naša knjižnica prejema darove od posameznikov in ustanov iz zamejstva, zdomstva in iz matične domovine. V preteklem letu smo prejeli veliko knjižnega gradiva. Kot smo že omenili, smo inventarizirali 1152 knjižnih enot. Ostali material pa hranimo za možno bodočo obdelavo in za zamenjavo.

7. Novice knjižnice Dušana Černeta.

V letu 1986 smo v reviji Mladika objavili 4 številke novic naše knjižnice, ki občasno obveščajo javnost o našem delovanju.

8. Urnik knjižnice.

V lanskem letu smo uvedli tudi urnik za naše obiskovalce. Knjižnica je odprta vsako sredo od 17.30 do 19. ure.

9. Izposoja.

V letu je bilo izposojenih v knjižnici in na dom 63 knjig.

Nekaj zanimivih novosti knjižnice »Dušana Černeta«

Iz Toronta v Kanadi so nam dospele štiri pesniške zbirke, ki nam jih je poslal avtor gospod Zdravko Jelinčič. Prva pesniška zbirka nosi naslov »Rusalke« in je izšla leta 1980 v Torontu, čeprav ima na naslovni strani kraj in leto izdaje: Gorica 1950. O tem delu piše avtor v opombah naslednje: »To delo je bilo začeto leta 1947, potem ko se je izvedelo za izgubo Trsta, Gorice, Benečije in Koroške. Končano je bilo v Šempetru leta 1950. Posebne razmere so onemogočile izid te knjige doma v Jugoslaviji. Ker bi po mojem mnenju le bilo škoda jo uničiti, je bila razmnožena v Kanadi leta 1980.«

Druga pesniška zbirka, ki je prav tako izšla leta 1980 v Torontu, nosi naslov: *Pesmi*. Tretja pesniška zbirka ima naslov: *Pesmi — Druga knjiga* in je izšla leta 1981 v Torontu. Tudi naslednja zbirka je izšla v Torontu in sicer leta 1984 in ima naslov: *Pesmi — Tretja knjiga*.

Seznam del Zorka Simčiča, ki jih poseduje naša knjižnica.

Samostojna dela:

1. Krst pri Savici. Igra v petih dejanjih. Buenos Aires, 1953.
2. Človek na obeh straneh stene. Buenos Aires, 1957.
3. Krst pri Savici. Trst - Buenos Aires, 1965.
4. Krst pri Savici. Zbori iz opere Krst pri Savici. Uglasbil Matija Tomc. Buenos Aires, 1965.
5. Zgodaj dopolnjena mladost. Drama v treh delih. Buenos Aires, 1967.
6. Korenine večnosti. Buenos Aires, 1974.
7. Čarovnik začarane doline - Družina Zebedej. Buenos Aires, 1980.

Simčič - urednik

8. Dejno zapojmo eno. Buenos Aires, 1963.
9. Majcen S.: Dežela. Buenos Aires, 1963.
10. Šest O.: Kar po domače. Za Slovence po svetu jo je priredil, dopolnil ter ji poglavje »Med nami in med njimi« dodal Zorko Simčič. Buenos Aires, 1966.
11. Veber F.: Zadrufna misel. Uredil in uvod napisal Zorko Simčič. Buenos Aires, 1979.

Zahvala

Odbor knjižnice Dušana Černeta se najtopleje zahvaljuje prof. Nadi Pertot in prof. Ivanu Artaču za knjižno gradivo, ki sta ga darovala knjižnici.

Prav tako gre zahvala gospodu Vadnalu iz Francije, gospodu župniku L. Lenčku iz Argentine in gospodu Z. Simčiču prav tako iz Argentine. Zahvala gre tudi gospodu Zdravku Jelinčiču iz Toronta, ki nam je poslal štiri pesniške zbirke, ki so izšle v Torontu.

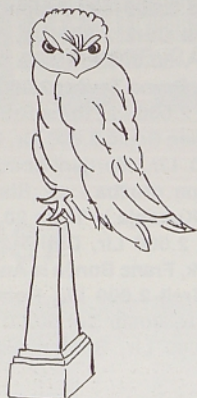
Bibliografija (4)

Lipa. List za lepoznavske vaje odgojencev nadškofovskega mladenškega seminarišča v Gorici; (Vrejuje društveni tajnik). - V Gorici: Izdajalo društvo »Lipa«, 1871. - (4), 164 str.; 21 cm; Rokopis.

Leto 1871. V Gorici, mesca maja. Zvezek I. Zvezek II. V Gorici, mesca junija. Leto 1871. Leto I. V Gorici, mesca julija. Zvezek III. Leto 1871. V Gorici, 1. avgusta. Zvezek IV. Leto I. 10. avgusta 1871. Zvezek V.

Se nameravate znebiti starih publikacij zamejskega in zdomskega tiska? Preden jih odvržete v smeti, pomislite na našo knjižnico! Morda manjka v njeni zbirki prav izvod revije ali časopisa, ki ga nameravate odvreči.

ki so nam odgovorili, pripravljene pomagati pri zbiranju slovenskega tiska. Prejeli smo tudi večje število zavrtkov knjig in periodičnih izdaj iz Argentine, Kanade, Združenih držav Amerike, Francije, Avstrije in iz Slovenije. Tudi stiki z Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani se krepijo. Poslali smo jim 7 seznamov naših dvojnikov. Iz teh sez-

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

PREDLOGI ZA DRAGO '87

Ko je ČUK zvedel, da bo Društvo slovenskih izobražencev v Trstu začelo pripravljati DRAGO '87, se je tudi sam — ne bodi len! — vključil v akcijo. Začel je tuhtati, kakšne predavatelje in teme bi predložil organizatorjem, če bi bili v stiski s programom. Fantazija mu je šla v klasje, obrnil se je na vsa mogoča društva vseh treh Slovenij, matične, zamejske in zdomske, in nabrala se mu je cela vrsta naslovov iz vseh področij.

Tukaj posredujemo bralcem nekaj postavk iz tega dolgega seznama. ČUK je torej dobil za DRAGO '87 sledeče predloge za predavanja oziroma okrogle mize:

- 1) Od društva za deratizacijo:
Franček Bohanec: *Slovenska zamejska literatura s samoupravno-policijskega vidika*
- 2) Od slovenske lesne industrije:
Mitja Ribičič: *Rebulov VRT BOGOV kot prikrita akcija za vrnitev nacionaliziranih gozdov slovenski Cerkvi*
- 3) Od zamejske jezikovne družine:
Jožko Šavli: *Kaj so stari Rimljani prevzeli od slovenskih domorodcev na naših tleh*

Dragi bralci in naročniki, prva številka 31. letnika Mladike prihaja med vas z nekoliko zamude. Zdaj ko ste revijo prelistali do konca, lahko sami razumete, zakaj ta zamuda. Z letošnjim letnikom prehaja Mladika na novo tehnologijo. Opustili smo svinec — od njega smo se ločili težko! — in prešli na fotokompozicijo. Toda to je bilo nujno, če smo hoteli ostati v koraku s časom. Prepričani smo, da nam bo nova tehnologija nudila več grafičnih možnosti, da nam bo olajšala delo in da bo tudi vas zadovoljila.

- 4) Od argentinske revije TABOR:
Okrogla miza na temo: *DRAGA kot odskočna deska komunizma*
- 5) Od Društva kraških mamilašev:
Okrogla miza na temo: *Vizija slovenske prihodnosti skozi kokain*
- 6) Od Zamejske komisije v Ljubljani:
Okrogla miza na temo: *DRAGA kot odskočna deska protikomunizma*
- 7) Od Društva za tretji svet:
Janko Messner: *Oj, Managua, moj dom!*
- 8) Od Društva za pospeševanje splava:
Okrogla miza na temo: *Živelo praznjenje slovenskih šol!*
- 9) Od Društva za čisto Bazovico:
Inž. Darko Jagodic: *Ne, srce ne dela sin-hro-tron...*
- 10) Od društva slovenskih drsalcev na ledu:
Boris Race: *Resolucije Slovenske kulturno-gospodarske zveze kot osnovni inštrument boja zamejskih Slovencev za njihove pravice*
- 11) Od sindikata Zamejskih pesnikov:
Okrogla miza na temo: *Kako ustvariti vsakemu slovenskemu pesniku možnost, da bi izdal svojo zbirko v desetih jezikih*
- 12) Od sindikata Trgovcev s soljo:
Okrogla miza Karst Brothersov na temo: *Kako soliti tržaškim Slovincem pamet brez soli*
- 13) Od ljubljanske televizijske hiše »Enotni slovenski kulturni prostor«:
Miroslav Košuta, ravnatelj Slovenskega gledališča v Trstu, na temo: *»Kako pritegovati v gledališče slovenske katoličane in jih obenem proglašati po TV za desnico«*
- 14) Od Društva zamejskih bibličistov:
Sergij Verč, doktor teologije, na temo: *»Prevrednotenje evangelija v luči njegovih najnovejših dramskih umovanj«*

etnie

Scienza politica e cultura dei popoli minoritari n 12

Porro: *Giuseppe II e la sua Lombardia* - Richebuono: *I Ladini delle Dolomiti* - Centini: *Val di Susa: l'antica festa degli "Spadonari-sciamani"* - Michelucci/Merelli: *Autodeterminazione per il Sud-Tirolo?* - Radice: *Con Dio o con Satana?* - Beggiano: *Lissa: per i Veneti una vittoria da ricordare* - Righetti: *L'arte figurativa nell'architettura cimbra* - Zoeggeler: *Cara vecchia "izba"...* - Perillo: *"S onu banu mora": di là dal mare c'è l'antica patria* - Giovanditto: *Magia del folklore germanico* - Dal Lago Veneri: *Taquile: fine dell'"ultimo paradiso"* - Mitidieri: *Usi e costumi degli Albanesi d'Italia* - Buratti: *La lunga marcia dei "Kanak"* - melanesiani - Straniero: *Canti popolari greci nell'Italia meridionale*

La rivista è distribuita in abbonamento: 5 numeri L. 30.000 - Europa L. 35.000 - Paesi extraeuropei (p. aerea) L. 70.000 - Arretrati 1980/81/82/83/84/85/86 L. 83.000 - Versamenti sul CCP 14162200 intestato a Miro Merelli, Viale Bligny 22, 20136 Milano - Tel. 02/8375525 Questo numero L. 6.000 - In contrassegno L. 12.000 - ETNIE è in vendita nelle seguenti librerie: Milano: Feltrinelli, Via Manzoni 12 e Via S. Tecla 5 - Roma: Feltrinelli, Via V.E. Orlando 84/86 - Bologna: Feltrinelli, Piazza Ravegnana 1 - Bolzano: Athesia, Lauben 41

LISTNICA UPRAVE

PODPORNIKI MLADIKE

Podporno naročnino so nakazali:
Mirko Brezigar iz Vicenze 50.000 Lir
Milan Sfiligoj iz Vidma 40.000 Lir
Oskar Simčič iz Gorice 30.000 Lir
Pavel Zlobec iz Milj 25.000 Lir
Ela Schart iz Nabrežine 50.000 Lir
Lojze Debelis iz Trsta 30.000 Lir
Ivan Brecelj iz Devina 30.000 Lir
Vera Lozej iz Trsta 25.000 Lir
Žarko Škerlj iz Mačkolj 25.000 Lir
Livija Furlan Cotič iz Mavhinj 25.000 Lir
Šolske sestre pri Sv. Ivanu 100.000 Lir
Ivan Sajovic iz Gorice 25.000 Lir
Lucijan Drole iz Gorice 30.000 Lir
Štefan Marušič iz Sovodenj 30.000 Lir
Benjamin Černic iz Sovodenj 25.000 Lir
Ernesta Tul iz Mačkolj 35.000 Lir
Štefan Falež iz Rima 100.000 Lir
Dragotin Butkovič iz Gorice 35.000 Lir
Danijela Žerjal z Opčin 30.000 Lir
Jurij Slokar iz Trsta 50.000 Lir
Adrijan Crapesi iz Trsta 25.000 Lir
Jože Fajdiga iz Gorice 36.000 Lir
Venceslav Legiša iz Mavhinj 25.000 Lir
Jožef Merkuža iz Mavhinj 30.000 Lir
Karel Čok iz Trsta 35.000 Lir
Zlatka Tavčar iz Devina 30.000 Lir
Maksimilijan Jezernik iz Rima 85.000 Lir
Stanislav Soban iz Trsta 40.000 Lir
Diomira Bajc iz Trsta 100.000 Lir
Ciril Terpin iz Križišča 30.000 Lir
Franc Kakeš iz Nabrežine 40.000 Lir
Andrej Kosič iz Gorice 55.000 Lir
družina Repinc z Opčin 30.000 Lir
Ksenija Levak iz Trsta 30.000 Lir
Kazimir Humar iz Gorice 40.000 Lir
Lojze Burjes iz ZDA 50 dol.
Jožef Hlebš iz Avstrije 450 šil.
Natalija Vecchiet iz Trsta 30.000 Lir
Albert Štrajn iz Trsta 50.000 Lir

Peter Merku iz Erlangena 50.000 Lir
Celestin Malalan iz Trsta 30.000 Lir
Ivan Peterlin iz Trsta 30.000 Lir
Jože Jamnik iz Ljubljane 60.000 Lir
Marija Sibelja iz Francije 50.000 Lir
Marcel Petkovšek iz Trsta 25.000 Lir
Tine Franceschi iz Trsta 30.000 Lir
Ninko Černic z Opčin 30.000 Lir
Majda Cergol iz Trsta 50.000 Lir
Ljubka Šorli iz Gorice 50.000 Lir
Nada Pertot iz Trsta 35.000 Lir
Marian Pertot iz Nabrežine 35.000 Lir
Ivan Kretič iz Devina 58.000 Lir
Marija Žvokelj iz Gorice 30.000 Lir
Ema Štrekelj iz Trsta 35.000 Lir
Fanika Klanjšček iz Gorice 25.000 Lir
Julka Štrancar iz Trsta 50.000 Lir
Ivo Kralj iz Slivnega 25.000 Lir
Mariza Perat iz Gorice 30.000 Lir
Mirka Košuta Cvijović iz Sv. Križa
30.000 Lir
Anton Rustja iz Milana 25.000 Lir
Irena Vrtovec iz Gorice 30.000 Lir
Andrea Macuzzi iz Gorice 25.000 Lir
Katja Klanjšček iz Gorice 25.000 Lir
Neva Fonzari iz Tržiča 70.000 Lir
Terezika Srebrnič iz Gorice 30.000 Lir
Lojzka Sosič Čevdek iz Trsta 30.000 Lir
Marko Brajnik iz Gorice 30.000 Lir
Vilma Kobal iz Trsta 25.000 Lir
Zavod Svete Družine iz Gorice 40.000 Lir

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD MLADIKE

Zvonko Simčič 2.000 Lir, Nadja Malalan 2.000 Lir, Ivana Logar 20.000 Lir, Roman di Battista 5.000 Lir, Remo Devetak 2.000 Lir, Josipina Canciani 2.000 Lir, Luciano Pavio 2.000 Lir, Bogomir Špacapan 2.000 Lir, Lučana Budal 2.000 Lir, Marija Žgavec 2.000 Lir, Angela Smotlak 2.000

Lir, Niko Klanjšček 2.000 Lir, Vida Legiša 2.000 Lir, F. M. 32.000 Lir, Angela Purger Bandi 2.000 Lir, Marija Antonič 3.000 Lir, druž. Slobec 2.000 Lir, Anton Bak 2.000 Lir, Tončka Curk 2.000 Lir, M.Š. 100.000 Lir, H. P. 50.000 Lir, Ana Jerič Ferluga 2.000 Lir, Bruno Tavčar 2.000 Lir, Anica Železnikar 2.000 Lir, Irena Srebotnjak 2.000 Lir, Milan Sosič 2.000 Lir, Evelina Pahor 2.000 Lir, Marijan Komjanc 2.000 Lir, Marijina družba - ul. Risorta 2.000 Lir, Pavla Kukanja iz Trsta 20.000 Lir, Miro Tavčar 2.000 Lir, Ciril Turk iz Stuttgarta 10 Mark, Franc Bonča iz Anglije 5 funtov, Ema Kralj 2.000 Lir, Romilda Smotlak 2.000 Lir, Josip Tul 2.000 Lir, Dario Zlobec 2.000 Lir, Branko Slavec 2.000 Lir.

DAROVI V SPOMIN

Josipina Pertot v spomin na vnuka Marjana Pertota daruje 20.000 Lir za Mladiko.

Karol Vojska iz Švice je daroval 5 dolarjev za Mladiko v spomin na Franceta Goršeta.

V spomin na pok. prof. Branko Ferlat daruje 32.000 Lir za Mladiko Emil Devetak iz Gorice.

V spomin na Ludvika in Božo Pirc darujejo svojci ob obletnici smrti 40.000 Lir za Mladiko in 30.000 Lir za Černetov sklad.

Družina Cvelbar daruje v spomin na mamo, ob prvi obletnici smrti, 40.000 Lir za Mladiko.

V spomin na pokojne daruje Justina Slavec iz Boršta 17.000 Lir za Mladiko.

KNJIGE

PIETRO ZOVATTO: TRIESTE TRA UMANESIMO E RELIGIOSITÀ

se je je v poslednjem času oklenil in zapel Bogu veličastne verze.

Knjiga ni samo raziskovanje verskih momentov pri posameznih avtorjih, ampak je veliko več. Prikazane so tedanje kulturne in politične razmere in splošni problemi, ki so jih obravnavali. Kette in Kosovel se dostojno uvrščata v italijanske tržaške pisatelje, ki slovenskih someščanov niso videli in zato tudi ne obravnavali. Urednik Pietro Zovatto pa je pokazal široko odprtost in razumevanje za slovensko stvarnost.

Martin Jevnikar

POPRAVEK

V oceni knjige »Ponovitev« avstrijskega pisatelja Petra Handkeja (MLADIKA, št. 10, 1986, str. 162) je pravilno ime brata glavne osebe dela Filipa Kobala GREGOR in ne Georg-Jurij, kot je bilo pomotoma natisnjeno.

*Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost*

Korsic

Anton Korsic

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 040 / 54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 040 / 571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!